

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ben edebiyattan ibaretim

KAFKAOKUR

SAYI 67 - YIL 8 - HAZİRAN 2022 - 18 TL - KKTC: 20 TL

Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi

BEN SANA MECBURUM
BİLEMEZSİN

ATTILÂ İLHAN

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akgemsefası

KAFKAOKUR

KAFKAOKUR

Fikir, Sanatve Edebiyat Dergisi
"... ben edebiyattan ibaretim."
Franz Kafka

Aylık Edebiyat Dergisi | Sayı 67 - 18 TL | KKTC: 20 TL

instagram.com/kafkaokur
twitter.com/kafkaokurdergi

İmtiyaz Sahibi

Akademiler Eğitim, Denetim ve Danışmanlık
Tic.Ltd. Şti.

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Editör

Alparslan Demir

Genel Yayın Yönetmeni

Gökhan Demir

Sanat Yönetmeni

Yunus Emre Aytaç

Kapak Çizeri

Cansu Akın

Son Okuma

Ebru Özden Güröğulları

Web: www.kafkaokur.com

İletişim: editor@kafkaokur.com

Reklam: reklam@kafkaokur.com

Adres: Altunizade Mah. Palandöken Sok. No: 19/1
Üsküdar / İstanbul

ISSN: 2148-6824

Yayın Türü: Yaygın Süreli Yayın

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş. [216] 354 30 00

Güzeltepe Mah. Mareşal Fevzi Çakmak Cad.

B Blok No 29/1/1 Eyüpsultan/ İstanbul

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım Pazarlama A.Ş. [216] 354 39 09

Yazarlar

Okan Çil - Soner Sert - Bahri Butimar - Zeynep Kahraman Füzün
Çiğdem Demirhan - Şehnaz Erkan - Eda İşler - İlgez Özoglu
Haydar Ergülen - Aykan Suat İpek - Hakan Bıçkacı - Mahir Şanlı
Bırsel Kılınççı - İnanc Avadit - Cihat Duman - Oya Başkaya
Nilgün Taylan - Aysu Altaş - Cem Tunçer

İllüstrasyon, Fotoğraf, Kolaj, Poster

Cansu Akın - Mücahit Aydoğdu - Yunus Emre Aytaç - Selen Çelik
Pelin Aysan - Ece Haskan - Merve Yiğit - Oya Başkaya - Kadir İncesu
Timuçin Keleş - Serkan Yolcu - Nilay Adlim - İhsan Canitez

© Her hakkı saklıdır.

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik
ortamlar da dâhil olmak üzere yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

Sen

Zeynep Kahraman
Füzün

Kazımak mı yoksa üstünü
örtmek mi işe yarar? Çok
denedim ama beceremedim.
Önce görüntünü...

Perşembe

Katili
Şehnaz Erkan

Tanrı Anlatıcı: Bir keresinde
yarattığım genç bir mühen-
dis, çalıştığı fabrikaya yatırım
yapmak için gelen..

KAFKAOKUR

KAFKAOKUR'un tüm sayılarını

shopier.com/kafkaokur

adresinden edinebilirsiniz.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Büyüyünce Unutursun
İlgaz Özoğlu

Sabahın geldiğini müjdeleyen o ses: "Fırına git iki ekmek al, babaannene de bulmacası olan..."

Tarafını Seç
Hakan Bıçakçı

Bu sayfadaki filmler, sonlarındaki şaşırtmaca (final twist) ile ünlüdür diyebiliriz...

34 Lanetli Kadın: Lilith Mahir Şanlı

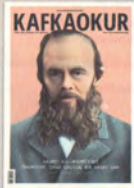
Milletlerin karakterine doğrudan etki eden mitler elbette onların değer yargılarına da...

37 Zamanın Yaratıkları İnanç Avadit

Yüksek kuşlar şunu söyler: Onaylamaya hazır kulaklara duymak rutindir. Bir şey aramamanın...

40 Kuvvetle Muhtemel Oya Başkaya

Ne tarih, ne not vardı üzerinde, belki de herkesin, her şeyin unutulacağını bildiklerinden...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

Okan Çil

“SEN BANA KAPTAN DİYORSUN HERKES BANA KAPTAN DİYOR”

“Edebiyat camiasında kimsenin tanımadığı henüz kitabı dahi olmayan bir gencin bunca başarı elde etmesi, bütün dikkatleri üzerine çekti tabii.”

Âşık olup da bir Attilâ İlhan dizesinde teselli bulmayanımız çok azdır. Kitap okumayanımız bile hiç yoksa Ahmet Kaya’nın “Sen Benim Hiçbir Şeyimsin”i, Yaşar’ın “Beni Koyup Gitme”sini, Zuhâl Olcay’ın “Ayrılık Sevdaya Dâhil”ini dinleyip hüzünlenmiştir sanıyorum.

İmkânsız aşklardan bitmeyen hasretlere, yoksulluktan Kurtuluş Savaşı’na kadar pek çok konuda şiirler yazan, toplumcu romanlarıyla sınıfsal-kültürel meselelere dikkat çeken, gazete yazıları ve eleştirileriyle yeni bir edebiyatın, sinemanın peşinde olan Attilâ İlhan 15 Şubat 1925’te, Menemen’de dünyaya geldi. Ailenin ilk çocuğuydu. Babası Muharrem Bedreddin Bey bir kadızaade olmasına rağmen çağdaş ve laik bir insandı. Menemen’de uzun yıllar geçirdi, hatta bir dönem savcılık bile yaptı. Eşi Emine Memnûne Hanım’la da bu süreçte tanıştı. Emine Hanım Menemen’in ileri gelen ailelerinden birine mensuptu. Üstelik eğitilmiş ve açık fikirli biriydi.

Çok geçmeden hep birlikte Menemen’den İzmir’e taşındılar. İşleri yolundaydı. Şehrin sayılı aileleri arasında gösteriliyorlardı. Karşıyaka’da, Levantenlerin de bulunduğu nezih bir muhitte oturuyorlardı.

İlhan böyle bir ortamda neredeyse hiç ekonomik sıkıntı çekmeden büyüyordu. Okuluna devam ederken bir yandan da sürekli okuyordu. Muharrem Bedreddin Bey ona her fırsatta çeşitli çocuk kitapları, dergiler getiriyordu. Bunlar bitince İlhan da soluğu evlerinin yakınındaki kitapçıda alıyordu ve o okuma açlığıyla eline ne geldiyse yutuyordu: Reşat Enis,

Esat Mahmut, Muazzez Tahsin, Peride Celal, Sadri Ertem, Mahmut Yesari.. Kitabevinin

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

ben sana mecburum
bilemezsin

adını mih gibi
aklımda tutuyorum
büyüdükçe büyüyor
gözlerin

ben sana mecburum
bilemezsin

içimi seninle ısıtıyorum.

Attilâ İlhan

üst katında çeviri eserler olduğunu öğrenince oraya dadandı sonra; Maksim Gorki, Anadolu France gibi yazarlar da eklendi listesine.

İlhan çocukluğunda ağırlıklı olarak roman okusa da şiirle de sürekli içli dışlıydı. Bunun en büyük sebebi babasıydı. Muharrem Bedreddin Bey geçmişte gazetecilik yapmıştı, eli kalem tutar ve divan şiirinden anlardı. Evde onu çok defa şiir okurken bulurlardı. İlhan'ın kulağında sürekli şiir çınladığından o da çok gecikmedi, "İlkbahar" ismini verdiği ilk şiirini ilkokul üçüncü sınıfta yazdı.

Yaşadıkları muhitin bir avantajı da sinema salonuna yakın oluşuydu. Hem de ne salon... Dönemin İtalyan ve Fransız filmlerini birbiri ardına oynatıyorlardı. İlhan da kitaplardan bunaldıkça sinemaya koşuyor, bütün yeni gelen filmleri takip ediyordu. Ancak izlediği birbirinden yetkin dramların, komedilerin haricinde onun ilgisini başka bir film çekmişti; ilgi çekmek de kelime mi, İlhan mutluluktan deliriyordu. Yıllar yılı okuduğu çocuk dergilerinde "Bay Tekin" ismiyle yazılıp çizilen Flash Gordon'un *Meçhul Dünyalar* adlı filmiydi bu. İlhan filmi defalarca izlemiş, yine de onun etkisinden kurtulamamıştı. Nihayetinde de oturup kendi macera romanını yazdı, adını da *Merih'e Seyahat* koydu.

Okumaya ve kendince hikâyeler kurmaya devam ederken annesi onu her fırsatta destekliyordu. Babası ise daha mesafeliydi. Pek bir yorum yapmıyordu ama oğlunun içindeki edebiyat aşkıdan memnundu.

İlhan'ın hayatını değiştiren üç büyük yolculuk vardı. Bunlardan ilkinde çocuk denemek yaşta maruz kaldı. Babası, nedendir bilinmez, günün birinde avukatlığı bıraktı ve Anadolu'da memurluk yapmaya karar verdi. Çeşitli girişimlerin ardından Konya'nın Ilgın ilçesine kaymakam olarak tayin edildi.

Ailecek Ilgın'a gittiklerinde İlhan'ın yaşadığı hayal kırıklığı hepsinden büyüktü. O vakte kadar okulda Anadolu'yu bolluk bereket içerisinde bir cennet gibi anlatmışlardı ama görünen tam anlamıyla yoksulluktan, harabeden ibaretti. Öyle ki bir ortaokul bile yoktu. İlhan bu yüzden o dönem okula gidemedi.

Zaten babasının tayinini isteme sebeplerinden biri de buydu. Birkaç yerde daha görev yaptı ama sonra işinden istifa edip ailecek gerisin geri Karşıyaka'ya döndüler. İlhan ortaokulu işte bu şartlarda, bölük pörçük şekilde bitirdi.

"BU BİZİM BERHAVA OLMUŞLUĞUMUZ / BİR NOKTA BİR HAT KALMIŞLIĞIMIZ"

Kendini bilmeye, daha sistemli okuyup yazmaya lise yıllarında başladı. İnsanın en deli çağlarıydı, isyanın ve aşkın kapılarının açıldığı bugünlerde İlhan da gönülünü mahalle arkadaşlarından biri olan Vacide'ye kaptırdı. Tabii o yıllarda gizli saklı ilerliyordu bu işler. İlhan da kalemine güvendiğinden Vacide'ye sürekli aşk mektupları yazıyordu. İçerisinde bazen kendine ait, bazen de büyük şairlerin imzasını taşıyan şiirler oluyordu. İşte bu şiirlerden biri İlhan'ın hayatını değiştirecek ikinci yolculuğu kapı araladı.

Nâzım Hikmet o yıllarda hapisteydi ve kitapları çoktan yasaklanmıştı. Şiirleri el altından dolaşıyor ve bu şartlarda bile gençler onun dizelerini ezbere biliyorlardı. Bu gençlerden biri de İlhan'dı. Vacide'ye yazdığı bir mektubu Nâzım'ın bir şiiriyle bitirdi. Vacide tehlikeyi ne bilsin, İlhan'dan gelen bütün mektupları çantasında büyük bir aşkla saklıyordu. Derken günün birinde okulda bir arama yapıldı ve Nâzım Hikmet'in şiiri ortaya çıktı. Sonra ne mi oldu? İlhan o yıllarda okuduğu İzmir Erkek Lisesi'nden atıldı ve Türkiye'nin her yerinde okuma hakkını kaybetti. Bu kadar mı peki? Hayır, akabinde "komünizm propagandası" yaptığı gerekçesiyle tutuklandı ve koca koca adamların arasına hapse atıldı. Henüz 16 yaşındaydı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

eğer ben
yalnızsam
yanılmışsam
elimden tut
yoksa düşeceğim
yağmur beni
götürecek
yoksa beni

Atilla İlhan

"Bir gün beni Fransızca dersinden alıp cezaevine götürdüler. 16 yaşındaydım. 16 yaşındaki bir çocuğun Fransızca dersinden alınıp cezaevine götürülmesi ne demektir düşünmenizi isterim... Bir gün öncesine kadar okuldaki arkadaşlarıyla görüşen, onlarla şakalaşan bir çocuk ertesi gün eğer çevresinde idam mahkûmlarını, katilleri ve buna benzer diğer bazı insanları görürse neler hisseder bunu düşünmeniz gerekir. Bu benim için çok büyük bir yıkıntı olmuştur. Suç işlediğime hiç inanmadım, tam tersine, bana karşı çok ağır bir suç işleniyor duygusuna kapıldım."

İlhan cezaevinde çok sıkıntı çekse de zamanla kendini avutmanın yollarını buldu. Ona en büyük desteği babası veriyordu. "Üzülme, geçer," diyordu çektiği telgrafta. Kendisi de gazetecilik yıllarında bir dönem aynı cezaevine girdiğinden içeriyi de, içeridekileri de tanıyordu. Bazı mahkûmlar da İlhan'ın Muharrem Bedreddin Bey'in oğlu olduğunu öğrendiklerinden onu kollamaya başlamışlardı. İlhan da onlara zamanla alıştı.

"Nasıl unutabilirim? eski izmir mapusanesi'nin 2. ferânesinde, geceleyin ışıklar söndürülünceye kadar, 'idamlık' altındış mehmet'le, ünlü kabadayı 'bayraklışı fethi'ye; duhamel'in 'geceyarısı itirafı'nı, yüksek sesle okuyan ben değil miyim?..."

Bir de siyasiler vardı tabii. İlhan'ın "komünizm propagandası"ndan içeri düştüğünü öğrenince ona arka çıktılar. Ortak yiyor, ortak içiyorlardı. İlhan da onlarda vakit geçirdiğe "propagandasını yaptığı" komünizmi öğrenmeye başlıyordu. Aylar sonra içeriden solcu olarak çıkmasının sebebi buydu.

Ne var ki bu o kadar kolay değildi. Zira dışarı çıkma süreci de en az içeri girmesi kadar tuhaftı. Babasının avukat arkadaşları akla gelen bir fikir üzerine derhâl kolları sıvayıp çalışmaya koyuldular. İlhan'ı dışarı çıkarmak için onu asabiye şikâyetiyle bir hastaneye naklettirecek, buradaki raporlar gerekçe gösterilerek yeniden dava açacak ve İlhan'ı dışarı çıkartacaklardı. Ancak İzmir Devlet Hastanesi'ndeki asabiye doktoru o sıralar şehir dışında bulunduğundan en yakın asabiye hastanesinde karar kıldılar. Burası Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi'ydi.

İlhan Manisa'da yaklaşık üç hafta boyunca müşahade altında tutuldu ama onca zaman cezaevinde kalmaktan daha ağır geldi bu ona.

"Öyle zannediyorum ki bütün bu serüvenler içerisinde zaaf gösterdiğim tek akşam da orada yaşadım. Geceleyin çığlıklarla uyandım ve bu çığlıkların delilerden geldiğini zannettim, kanaatimce delileri dövüyorlardı. Bir de yatakta, cezaevinde bile görmediğim derecede iri tahtakuruları gördüm, ama yüzlerceydiler. O arada hakikaten kahrolduğumu hatırlıyorum."

İlhan günler sonra hastaneden de kurtulup İzmir'e gelince tekrar özgür olmuştur ama okuma hakkı elinden alınmış, tabiri caizse hayatı kararmış bir gençti artık. Babası yine pes etmedi, Danıştay'a gidip yeni bir dava açtı. Haftalar boyu süren mahkeme neticede İlhan'ın lehine karar verdi. Kararı alıp birkaç liseye götürdüler. Bazıları "riske" girmek istemedikleri için çeşitli bahanelerle reddettiler. İlhan'sa nihayetinde amcasının yanına, İstanbul'a gitti ve İstanbul Işık Lisesi'ne kaydının yaptırdı.

Onca zaman kitaplardan okuduğu sefaleti ve çaresizliği en diptekilere varıncaya dek bu serüven sonucunda görmüş oldu. Onu sosyalizme, toplumcu bir edebiyata yönelten şey de işte buydu.

"YALNIZLIKTAN DA KURTULUP YALNIZ KALMAK İSTERİM"

Bu dönemde birkaç tane roman yazdı ama hiçbirini bastırmadı. Kendini denemeye devam ediyordu. "Balıkçı Türküsü" adlı ilk ciddi şiirini *Yeni Edebiyat* dergisinde, 1941'de yayımladı. Hayatını değiştirecek şiiri ise "Cebbar Oğlu Mehmed"di. Amcası bu şiiri çok sevdi ve İlhan'dan gizlice 1946 yılında CHP'nin düzenlediği bir şiir yarışmasına gönderdi. Sonuç herkes için şaşkınlık doluydu: Birinci Cahit Sıtkı Tarancı, üçüncü Fazıl Hüsnü Dağlarca, ikinci ise Atilla İlhan oldu.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

gözleri baltıklı
gözleri
dudaklarında
tutup rüzgârı
maria missakian
adında biri
gelse göğsüne
kapansam

Atilla İlhan

Mia

Mehmet Ali & Akşamsefası

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

demek diz üstü düşmüş mehemmed
kirvesi durdu'nun yanına
kanlar akar yarısından
al al olmuş çevresinden
köpük köpük gözlerini doldurur
bir başına mehemmed yedi düşman öldürür
mavzerinin namlusu hâlâ sıcak
tutulmaz
ölümün derdi büyük yiğenim
çâre bulunmaz

Edebiyat camiasında kimsenin tanımadığı kitabı dahi olmayan bir gencin bunca başarı elde etmesi, bütün dikkatleri üzerine çekti tabii. Ancak İlhan temkinliydi, okumaya yazmaya devam etti. Liseden sonra kaydolduğu İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde okurken *Duvar* adlı ilk şiir kitabını 1948'de kendi parasıyla bastırды ama doğru düzgün dağıtamadığı için kitapların çoğu elinde kaldı.

İlhan'ın hayatını değiştiren üçüncü yolculuk 1950'li yıllarda gerçekleşti. O yıllarda sosyalizmin büyük şairi Nâzım Hikmet cezaevinde açlık grevine girmişti. Basında çokça yer bulan bu eylem yurt içi ve yurt dışında büyük yankı uyandırıyor. Binlerce imza toplanıyor, dışarıda da açlık grevleri yapılıyor. Bu gibi eylemlerle kamuoyu yaratarak Nâzım'ı kurtarmak için herkes seferber oluyordu yani. İlhan da bunlardan biriydi.

Nâzım'a büyük bir hayranlık duyan İlhan, fakültedeki arkadaşlarıyla kafa kafaya verip bir ateş de yurt dışında yakmak istedi. İlkın aklında İsveç vardı. Ne de olsa İsveç dünya savaşına katılmamıştı, daha derli topluydu, ancak bu seçenek kısa sürede iptal edildi. İkinci seçenek ise Fransa'ydı. İlhan birkaç arkadaşıyla beraber yola çıkıp Marsilya üzerinden Paris'e gitti. Cebinde 100 lirası ya var ya yoktu.

Çeşitli bağlantılar kurarak bazı yazar, şair ve sanatçılarla Nâzım'ın durumunu görüştü ve açlık grevine bir ses de Paris'ten çıkması için bir etkinlik düzenlendi. Etkinliğin sunucusu Dadaizm'in kurucularından Tristan Tzara'ydı. Tzara sahnede açılış konuşmasını yaptıktan sonra programda belirtilen kişileri sahneye çağırıyor, onlar da konuşmalarını yapıp şiirlerini okuyorlardı. Etkinlikte Nâzım'ın da şiirleri okunacaktı. Bu görevi İlhan üstlenmişti. Ancak Tzara sıra İlhan'a gelince onun adını unuttu, sahnede kekeleyip kaldı, neden sonra *Ahmet Baltacı* diye anons etti. İlhan kibarlığı elden bırakmadan çıkıp şiir okudu. Etkinlik çok kalabalık olmasa da basında kendine yer buldu.

Beri yandan, İlhan'ın Paris günleri onda çok ciddi değişimlere sebep oluyordu. Evvela Paris'in, Parisli sanatçı ve yazarların sıcak insanlar olmadıklarına hükmetti. Dışarıdan gelenlere karşı tuhaf bir mesafeye sahiptiler. Diğer taraftan siyaseten de farklı şeyler düşünmeye başlamıştı. Günden güne bilindik Marksist çizginin dışında, Kemalizm'e dayalı bir aydınlanmacılığa kayıyordu.

Bütün bu etmenler onu daha çok araştırmaya itiyordu. Neredeyse bütün vaktini okuyup yazmaya ayırıyordu. Paris'teki arkadaşları onu şehrin tadını çıkarmamakla eleştirse de, o bildiğini yapmaktan geri durmuyor ve Paris'in esas keyfinin bu şekilde çıkarılacağını düşünüyordu.

O yıllarda bir sürü değerli isimle tanıştı, hatta Simone de Beauvoir'la buluşup romanı üzerine konuşma şansı bile buldu. *Bıçağın Ucu* adında Fransızca bir roman yazmaya başlamıştı. (*Bıçağın Ucu*, *Aynanın İçindekiler* serisinin ilk kitabı olarak 1973'te Türkçe yayımlandı.) İlk taslağı kendisine vermiş, akabinde de buluşmak üzere bir araya gelmişlerdi. "Bu roman Fransa'da rahatlıkla yayımlanır, mesele de olur. Romancılığınızdan hiç şüphe etmeyin. Üstelik bir üslubunuz da var," dedi Simone de Beauvoir, İlhan'ı övdü. Yapılan konuşma sonucunda İlhan, onun bir profesör edasına sahip olduğunu ve çok rasyonel davrandığını düşündü.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

gözlerin
gözlerime
değince
felaketim
olurdu
ağlardım
Attıla İlhan

“O günlerde üniversitelerde şairlerin, öykücülerin davet edildiği çeşitli edebiyat matineleleri düzenlenirdi. Ne var ki bir problem yaratacağı düşünülerek toplumcular bu tip etkinliklere pek davet edilmezlerdi.”

Büyük bir değişim geçirerek Türkiye'ye döndüğünde okulu henüz bitmemişti. Çok umurunda değildi hani, gazetecilik yaparak para kazanmaya başlayınca okula hepten boş verdi. 1951'de yeniden Paris'e gittiğinde *Kendi Kendime Sanat Konuşmaları* adını verdiği bir defter tutmaya, burada kitap ve film eleştirileri yazmaya başladı. Bu eleştiriler sonraki yıllarda “Mavi Hareketi” diye anılacak bir akımı doğuracaktı.

İlhan yeniden yurda dönünce uzun zamandır üzerinde çalıştığı *Sokaktaki Adam* adlı ilk romanını yayımladı (1953). Çok geçmeden *Mavi* dergisinin yazarlarından biri olan Ahmet Oktay, *Sokaktaki Adam*'la ilgili bir eleştiri kaleme aldı. İlhan da bir sonraki sayıda bu eleştiriye bir cevap yazınca Ahmet Oktay, İlhan'ın Şişli'deki evine gidip kendisiyle görüştü. O günlerde *Mavi*'ye bir perspektif vermeye çalıştıkları için İlhan'ın uzun zamandır üzerinde düşündüğü, toplumcu edebiyatla Kemalizm'i buluşturan ve sosyal realizm adını verdiği fikre sıcak yaklaştılar. O günden sonra İlhan derginin başyazarı olarak bir sürü eleştiri yazmaya başladı. İslamcı-milliyetçi görüşü eleştirdiği gibi toplumcu gerçekçileri de karşısına aldığı bu yıllarda hem çok seviliyor hem de çok yeriliyordu.

Beri yandan Yeşilçam'a da adım attı. Bir sürü senaryo yazmaya başladı. Ünlü bir aktris olan kardeşi Çolpan İlhan ve onun eşi Sadri Alışık'ın da yer aldığı *Yalnızlar Rıhtımı* (1959) gibi önemli filmlere imza attığı sinema serüveninde Lütfi Ömer Akad, Metin Erksan, Memduh Ün, Atıf Yılmaz gibi yönetmenlerle çalıştı. Bir zaman sonra bu işten de bunaldı; yazdığı senaryoların iyi yansıtılamadığını, her şeyin belirli kalıplarla yapıldığını görünce senaryo işini bıraktı.

Bir yandan *Mavi*'deki yazılarına devam ederken, bir yandan da gazetelere film eleştirileri yazıyordu. Bir gün film saatini beklerken Orhan Kemal'le Beyoğlu'nda karşılaştı ve onunla beraber dışarıdan *burjuva* görünen Baylan Pastanesi'ne kahve içmek için girdi ve buranın sandığı gibi bir yer olmadığını anlayınca da hemen her gün Baylan'a gitmeye başladı. *Mavi Hareketi*'nin popüler olduğu yıllarda dergi çevresiyle beraber diğer yazarlar, şairler ve sanatçılar da Baylan'a akın etmeye başlayınca pastanenin yüzü kısa zamanda değişiverdi. Bunun öncüsü de İlhan'dı.

Bir de edebiyat matineleleri vardı tabii. O günlerde üniversitelerde şairlerin, öykücülerin davet edildiği çeşitli edebiyat matineleleri düzenlenirdi. Ne var ki bir problem yaratacağı düşünüldükten sonra toplumcular bu tip etkinliklere pek davet edilmezlerdi. Bu döngüyü Güzel Sanatlar Akademisi bozdu ve İlhan'ı etkinliklerine davet etti. İlhan'ın edebiyat camiası dışında tanınması da bu sayede gerçekleşti.

Ne var ki günün birinde *Mavi Hareketi* bitiverdi. Hem de tuhaf şekilde bitti. İlhan'ın yazıları hemen her kesimden tepki çekince dergi bu yükü kaldıramadı ve Attilâ İlhan'ın dergiyi temsil etmediğine yönelik bir yazı yayınlandı. İlhan o günden sonra aynı fikri tek başına savunarak yaşamaya devam etti ve hep bu yönlü eserler, eleştiriler yazdı.

Onu bu özelliği yüzünden tek tabanca diye tanımlayanlar da oldu ama İlhan, Garipçilere de, İkinci Yenililere de eleştiri yapmaktan çekinmedi. İkinci Yeni'yi anlamsız buluyordu, onları gerçeklikten kaymakla itham ediyordu, Garipçileri de imajı ortadan kaldırdıkları, şiirin ana vasıflarının kaybettikleri gerekçesiyle eleştiriyordu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

“Ömrü boyunca elliden fazla kitap, yüzlerce gazete yazısı yazan İlhan tam bir kalem işçisiydi. Ömrü vefa etse daha da fazlasını yazardı ama kalbi buna izin vermedi.”

“AN GELİR ATTILÂ İLHAN ÖLÜR”

Onu yalnızlaştıran ve 1960'ların başında üçüncü kez Paris'e götüren süreç işte böyleydi. İlhan bu defaki Paris günlerinde tam anlamıyla kapandı ve yazdı. Doğru düzgün kimseyle görüşmeden geçen günlerinden sonra, 1965 yılında İzmir'e döndü ve *Demokrat İzmir* gazetesinde çeşitli yazılar kaleme alırken, romanlarını ve şiirlerini birbiri ardına yayınlamaya başladı.

İlerleyen yıllarda *Demokrat İzmir*'in genel yayın yönetmenliğini üstlene de kendisine yapılan bir teklif üzerine Ankara'ya yerleşti ve Bilgi Yayınları'nda danışmanlık görevini üstlendi. Pek çok önemli yazarı edebiyata kazandırmasının ardından yayınevinden ayrılıp İstanbul'a geçti.

Gazete ve dergi yazılarının yanında televizyonda boy göstermeye de bu yıllarda başladı. Bir şiir etkinliğinde İlhan'ın insanların karşısında çok rahat şekilde konuştuğunu ve kendini zevkle dinlettiğini fark eden Televizyon Daire Başkan Yardımcısı Tarcan Günenç ona bir teklifte bulundu. Türkiye'nin ilk *talkshow* olarak nitelendirilen *Çalar Saat* adlı program böylelikle TRT'de başlamış oldu (1979).

Çalar Saat'in sevilmesinin ardından yeminini bozan, *Sekiz Sütuna Manşet* (1982), *Kartallar Yüksek Uçar* (1984) gibi birkaç tane dizi senaryosunu kaleme alan İlhan kısa sürede ekranların aranan yüzlerinden biri hâline geldi.

Benzeri bir başka program olan *Attilâ İlhan'la Zaman İçinde Yolculuk* ise bu konuda bir zirveydi. 1991'de sadece 13 hafta olarak hazırlanan program öyle çok rağbet gördü ki tamına 11 yıl boyunca devam etti. Programın yönetmeni Nedret Çatay'ın da belirttiği gibi, bu başarının bir sebebi İlhan'ın hitabet yeteneğiyle, diğeri bilgi ve birikimiydi. Günlük olaylarla başladığı konuşmasına türlü sanat meselesiyle, kültür ve politikayla devam eder, oradan işi tarihe bağlardı ve bir nehir gibi akan programında söylediği hemen her şeyi belgeleriyle izah etmeye özen gösterirdi İlhan. Bir de bunları malumatfuruşluk yapmadan, sokak diliyle anlatınca ortaya herkesin sevdiği bir program çıkardı.

Ömrü boyunca elliden fazla kitap, yüzlerce gazete yazısı yazan İlhan tam bir kalem işçisiydi. Ömrü vefa etse daha da fazlasını yazardı ama kalbi buna izin vermedi. İlk kalp krizini 1985'te geçirdi. O günden sonra daha dengeli bir hayat sürmeye çalıştı, ne var ki 10 Ekim 2005'teki kalp krizden sağ çıkmadı.

*dumanlı dağın çobanı garib yıldız
cigerim parçalanır dağlarda akşam oldu mu
garibim zincirlerim boynuma ağır gelir
anacığım ağlamaya durdu mu
kör talih bu kimi gider kimi kalır
ben ölmeylen kahbe dünya yıkılır*

Türk şiirinin ölümsüz şairi Attilâ İlhan, namıdiğer Kaptan, gemisini alıp gitti.

Şiirleri karada kalanlara emanet.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

*aysel git başımdan
ben sana göre değilim
ölümüm birden
olacak seziyorum
hem kötüyüm
karanlığım
biraz çirkinim
aysel git
başımdan
seni seviyorum*

Attilâ İlhan

“Avrupa’da olduğu kadar Türkiye’de de tanınmaya başlayan genç bir şair de sinema sektörüne girmek ister. Hedefi film çekmektir.”

Soner Sert

YALNIZLAR RIHTIMI’NDA BİR ŞAİR: ATTILÂ İLHAN

Türkiye’de sinema, tiyatrocuların gölgesinde serpildi, denilse yanlış olmaz. Özellikle 1940’lı yıllara kadar, bu sektöre gerek rejisör gerekse de yazar ve aktör olarak yalnızca tiyatrocular egemen olur. Amerika’da ve Avrupa’da ise süreç daha farklı işler. Yalnızca sinema yapan, yani mesleği sinemacılık olan yönetmenler ya da aktörler henüz o tarihte peyda olmuştur bile. Yazarlar ise genelde edebiyat çevresinden tercih edilir.

Türkiye’de edebiyatçıların sinema camiasına girişi -birkaç istisnayı saymazsak- 1950’li yıllara tekabül eder. Yaşar Kemal, Orhan Kemal ve Vedat Türkali gibi isimler bahse konu olan dönemde senaryo yazmaya, amiyane tabirle söylersek sinemaya göz kırpmaya başlar. O tarihlerde Avrupa’da olduğu kadar Türkiye’de de tanınmaya başlayan genç bir şair de sinema sektörüne girmek ister. Hedefi film çekmektir. Fakat bunun hemen olmayacağını da bilincindedir. İşe, senaryo yazarak başlar.

Henüz genç olmasına rağmen, yaşamının birkaç altın yılını Paris’te geçirmiş, orada Fransızların, dünya sinemasının seyrini değiştiren Şiirsel Gerçekçilik Akımı’nı öğrenmiş bir isimdir Attilâ İlhan. Yurda döndüğü 1953 yılından itibaren *Vatan* gazetesinde sinema yazıları da kaleme alan bu bilgili genç adam, çok geçmeden tıpkı Fransız filmlerini andıran *Yalnızlar Rihtımı* (1959) isimli bir film senaryosu kaleme alır. Başrollerde kardeşi Çolpan İlhan ve onunla daha önce iki filmde daha oynayan ve seyirci tarafından birbirlerine çok yakıştırılan Sadri Alışık rol alır.

*Film mutlu biter.
Öyle ki bu filmden
sonra birbirlerine
gerçekten aşık olan
Sadri Alışık ve Çolpan
İlhan evlenir. Bu
evlilik, Sadri Alışık’ın
ölümüne değin sürer.*

Attılâ İlhan’ın Ali Kaptanoğlu müstearıyla kaleme aldığı bu senaryoyu, Türkiye’de Sinemacılar Kuşağı’nın kuruculuğunu üstlenen yönetmen Lütfi Akad filme çeker. Akad, yönetmenliği başlayalı çok değil on yıl olmuştur sadece. 1949 yılında *Vurun Kahpeye* filmi ile sinemamızda çığır açmış, ilk kaydırma çekimini yapan yönetmen olmuştur. Alana getirdiği yeniliklerden ve yönetmenliğinin bir estetik hüner taşımış olmasından dolayı ona “Ustasız Usta” lakabıyla hitap edilmiştir. Attılâ İlhan’ın yazdığı *Yalnızlar Rihtımı* senaryosunu filme çektiği 1959 yılında, artık şöhreti Yeşilçam sınırlarını aşmış, tüm Türkiye’ye ulaşmıştır. Dile kolay, aradan geçen on yılda yirmi film yönetmiştir.

Şüphesiz Attılâ İlhan için, ilk film senaryosunun Lütfi Akad gibi o dönemlerde ülke sinemasının en gözde yönetmeni tarafından filme çekilecek olması büyük şanstır. Bu filmin başarısından sonra belki o da yönetmenlik yapmaya başlayacaktır. Fakat durum düşünüldüğü gibi ilerlemez. Eleştirmenlerin bir kısmı filmi övgüyle karşılarsa da seyirci tarafından çok da beğenilmez. Attılâ İlhan, senaryosunu yazdığı filmi savunmak için bir karşı yazı bile kaleme alır. Fakat yazı beklenen etkiyi yaratmaz. İlhan, birkaç film senaryosu daha kaleme aldıktan sonra -*Ateşten Damla* (1960), *Şoför Nebahat* (1960), *Devlerin Öfkesi* (1960), *Rıfat Diye Biri* (1962), *Ver Elini İstanbul* (1962)- sinemadan uzaklaşır. Paris’e, gençliğinin şehrine geri döner.

Yalnızlar Rihtımı, genç bir çiftin aşk hikâyesini odağa alır. Açık denizlerde kaptanlık yapan Rıdvan (Sadri Alışık) ile bir barda şarkı söyleyen Kontes Güner (Çolpan İlhan) arasında gelişen aşk, filmin merkezindedir. Fakat Güner, aynı zamanda karanlık işler çeviren bir mafya liderinin de (Ali) ekibinde yer alır. Hem onun çevirdiği dalaverelerden haberdardır hem de onun metresidir. Aynı barda, hemen Güner’in arkasında akordeon çalışan Sabri var bir de... O da Güner’e aşiktir. Öyle ki, yaşamı feda edebilecek kadar... Bu dört arasında

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranteley.org>

neresinden bakarsın
gösteren kamayır
aypa ben akşam olmuştum
yaprakların dökülüyor
usul usul

İbrahim Sinan

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rante.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

“İnsanların bir çıkış aradığı fakat her seferinde yenilgiyi yeniden ürettiği bir dönemdir, bahse konu olan yıllar.”

salınan hikâyede, kısa süre sonra Ali tarafından Sabri ortadan kaldırılır. Geriye Güner'in de kalbini çalan yakışıklı Kaptan Rıdvan kalır. Rıdvan ise Güner'i alıp gemisine bindirmek ve uzak diyarlara götürmek ister. Ali'ninse Güner için başka planları vardır. Sonunda ikili kozlarını paylaşır ve kazanan Kaptan Rıdvan olur. Film mutlu biter. Öyle ki bu filmden sonra birbirlerine gerçekten aşık olan Sadri Alışık ve Çolpan İlhan evlenir. Bu evlilik, Sadri Alışık'ın ölümüne değin sürer.

Konusundan da anlaşılacağı gibi film, türsel olarak melodram ve suç arasında gidip gelir. Kaptan Rıdvan'ın olduğu sahnelerde melodram baskınken, Ali'nin olduğu sahnelerde suç öğeleri öne çıkar. Kontes Güner bu iki adamla farklı sahnelerde görünürken, sanki iki ayrı filmde rol almış gibi görünür. Bitik ve yorgun hâli, aksiyon ve hareketli anlarla değiş tokuş yapar periyodik aralıklarla. Filmin bu türsel karmaşıklığının kökeninde Attilâ İlhan'ın büyük etkisi olduğunu söyleyebiliriz. Zira İlhan, henüz yirmili yaşlarında Paris'e gitmiş ve sinemayı Fransa'da öğrenmiştir. Şiirsel Gerçekçilik'in bu en etkin olduğu yıllarda İlhan'ın, Marcel Carné imzalı *Sisler Rıhtımı* (1938) filmini sinemada izlemiş olması bizi şaşırtmayacaktır. İsminde de anlaşıldığı gibi bu film hem içerik olarak hem de biçim olarak İlhan üzerinde bir etki bırakmış olmalı...

Attilâ İlhan, Paris günlerinde kuşkusuz sinema üzerine sıkça düşünür ve notlar alır. Yalnızlar Rıhtımı, onun senaryosunu yazdığı ilk filmidir ve tamamen bu bilinçlenmenin, Fransa günlerinin etkisiyle kaleme alınmıştır

Yalnızca *Sisler Rıhtımı*'ndan bahsederek İlhan'a haksızlık etmiş oluruz. Şiirsel Gerçekçilik'e yapısal olarak da bakmak gerekir. Bu akımın 1929 Buhranı sonrası dünya kamuoyunda oluşan yılgınlık ve umutsuzluktan dolayı ortaya çıktığı biliniyor. İnsanların bir çıkış aradığı fakat her seferinde yenilgiyi yeniden ürettiği dönemdir, bahse konu olan yıllar. Bir geçmiş yoktur, bir gelecek yoktur. Yalnızca bugün vardır, yoksulluğun ve umutsuzluğun gölgesinde... İnsanlar nihilisttir. Sonsuz bir sefalet ve açlık hüküm sürmektedir. Bir tek aşk vardır, insanlara bir gelecek vaat eden... Onun da sonu hüsrancı gebedir. Mutlu aşk yoktur, filmlerde bile...

Fransız sinemacılar, bu gerçeklikten hareketle yeni bir sinema estetiği üretirler. Kapalı havalardan, kapalı mekânların anlatıldığı filmlerde, yağmurlu geceler, kesik ve sert ışıklar eşlik eder seyirciye. Yoksulluktan dolayı suç kültürü almış başını gitmiştir. Yalnızca aşıklar masumdur. Geri kalan herkes suçlu ve riyakâr...

Attilâ İlhan, Paris günlerinde kuşkusuz sinema üzerine sıkça düşünür ve notlar alır. *Yalnızlar Rıhtımı*, onun senaryosunu yazdığı ilk filmidir ve tamamen bu bilinçlenmenin, Fransa günlerinin etkisiyle kaleme alınmıştır. Kaptan Rıdvan, filmin aşk ve melodram yönünü üretirken, Ali ise suç ve riyakâr yönünü ortaya koyar. Kontes Güner'in umutsuz ve biçare varlığı, Ali tarafından daha da batağa itilirken, Rıdvan tarafından çekilip kurtarılır. Bu final, Fransız Şiirsel Gerçekçilik'inin aksi bir durum yaratır. Ki bu akıma dâhil olan filmler, mutsuz sonla bitirilir. Muhtemelen filme çektiği senaryolara müdahale etmesiyle bilinen yönetmen Lütfi Akad, bu finali değiştirmiştir.

Kaldı ki Akad, yıllar sonra sinema yazarı ve akademisyen Âlim Şerif Onaran'a verdiği röportajda, Attilâ İlhan'ın uzun yıllar Fransa'da yaşamış olmasından dolayı bu filmin fazla Batılı tarzda kaleme alındığını, filmi yerelleştirmek için müdahale yaptığını dile getirir. Attilâ İlhan ise dönemin gazetelerine verdiği röportajda, filme ziyadesiyle eklemeye yapıldığı için senaryoyu reddedecek raddeye gelir.

Her ne kadar bir kısmı İzmir'de çekilse de 1959 İstanbul'unu, denizini ve ağaçlarını kayda alan bu filmin seyirciyi bir tarih yolculuğuna çıkardığını söyleyerek bitirelim. Öyle ya, her siyah-beyaz film, biraz da nostalji barındırır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Bahri Butimar, Şiir

AŞK HIÇ KİŞİLİKTİR

kendiyle başlayan yolculukların hepsinde,
yakın yanılığının her türlü çeşidine.
yalnız, yalnızlık yanılığısından uzaktır.

tek kişi, yalnızlığı konuşur
iki kişi, sevişme harici ayrılığı
üç kişi, hayatın seçim boyunduruğunu
fakat tamamı aşkın kişilikle hiçlik bağını oluşturur.

suskunluğa vardırır başkası,
uzun bir kelimeyi sevmekle önceleyerek
bir kelimeye sığdırıp hayatı
hem hiçliği hem kişiliği hem aşkı imgeler.

uyarsa boğazına kadar aşka batmak
ruhum yosunları yorgun bir batık gibidir.
yine de ruhumun çıraklığını bırak
onu dibine çeken aşkın kalbine bak.
orda ağzının açılması boğulmak gibidir,
dilin dönmediği için kelimelere
kelimeler içinde dolanır
hiçliğe dönen devrilmiş bir sekizde.

aşk hiç kişiliktir,
bana göre!
hiçbir şeye ihtiyaç duymaz,
hiçbir şeyden medet ummaz;
ne kemikten ne onu sınıksız tutan etten
ne de ikisini koruyan bir parça deriden.

söz gelimi
günü beş kere çevreleyecek damarları vardır insanın,
şasırp yılı örtecek kadar olsun diyelim,
yolu an miktarınca mikroskobiktir ansızın
hallaç pamuğu gibi atar zamanın içinden
fakat hiçbir şeyden de muaf tutulmaz;
içinde bulunduğumuz zaman gibidir.

aşk hiç kişiliktir.
çok kişi bilmeden cesaretle yürür bu hiçliğe,
çok kişi bilse de cesaret etmez bu hiçliği yürümeye.

Zeynep Kahraman Füzün

SEN

Kazımak mı yoksa üstünü örtmek mi işe yarar? Çok denedim ama beceremedim. Önce görüntünü silmek istedim. Kırpiklerimi kırıştıtırıp durdum günlerce. Uzun süredir orada durduğun için ayrılmadın, ben uğraştıkça iyice yapıştın. Ellerimle ovalayıp uzaklaştırmaya çabaladım ama nafiye, başaramıyordum. Nereye baksam, hangi yöne dönssem dibimde bitiyordun, gözümün önündeydin, rüyalarımaya giryordun. Ben o düşleri gerçek zannediyordum. Hiç gitmemişsin, hep yanımdaymışsın, bakışlarımız birbirine kilitliymiş gibi uzun uzun seyrediyordum. Sonsuza dek sürecek film diye izlerken bir anda son yazıyor, perde kapanıyor, uyanıyordum. İşte o zaman başımı tavana çarpıyordum.

Bir gün sesinden kurtulmayı düşündüm. Sözlerin kulaklarımdan gitmiyordu. Kahkahaların çınliyordu beynimde. Son ses müzik dinleyerek duymamaya çalışıyordum ama daha fazla duyuyordum. Konuşmasan da sesin yankılanıyordu, uyurken şarkı söylüyordun. Kelimelerini ezberlemiştim, olaylara verdiği tepkileri biliyordum, her durum için tespitin hazır. Yıllar boyu senden duyduklarımı kapının önüne koyup süpürgecilere haber verdim.

Kokunu da uzaklaştırmam gerekiyordu. Üzerime sinmişti. Sabah uyanışım, kahvaltı hazırlayışım, evden çıkışım, sokakta yürüyüşüm ve akşama kadar yaptığım bütün eylemler sen kokuyordu. Üstüm başım sen olmuştu. Giysilerimi her gün değiştiriyor, yıkıyor, ütülüyor, havalandırıyordum. Denemediğim parfüm kalmamıştı. İlk notalar başka olsa da son notalara doğru senin kokunu alıyordum. Kötü kokuları dahi denedim. Sigara içtim mesela. İçindeki zehirlerden biri sendin, eminim.

Ellerinden kaçmaya çalıştım sonra. "Saçlarını okşamayı kes," diye bağurdım, dinlemedin. Ben uzaklaştıkça sen yaklaşıyordun. Başımı çektim, yanaklarıma dokundun. Boynuma inmeden tek tek söktüm parmaklarını. Diredin, bırakmadın. Etimde yol alıyordun. Kemiklerime ulaştığında ne yapacağımı şaşırdım. Nasıl söküp atacaktım seni? İlerlemeni nasıl durduracaktım? Mücadelem işe yaramıyordu, devam ediyordun. Damarlarımdan kalbime dek her yerimi ele geçirdin.

Sonunda seni kabullenmeye karar verdim. Buna mecburdum. Başka çarem yoktu çünkü. Sensiz nasıl yaşadığımı, nasıl nefes aldığımı unuttuğum. Sensiz yaşamayı öğrendim diyelim, sensiz nasıl ölecektim? Sensiz alamadığım nefesi sensiz de veremezdim. Artık seni itmeyecek ve terk etmeyecektim.

Hayaline o kadar alışmıştım ki yokluğundan varlığın doğmuştu. Benden önce yatağa uzanan ve benden önce uyan, rahatsız etmemek için sarılamadığım bedenim sabah uyanıldığında yanımda olmuyordu. Telaşla kalkıp bütün evi dolaşıyordum. Koltukları deviriyor, duvarları yıkıyordum. En son nereye baksam orada oluyordun. Bazen mutfakta karşıma çıkıyordun, bazen banyoda. Çekmece kulplarında, kapı kollarındaydın.

Bir keresinde bulamamıştım seni, yoktun. Balkonları bile kontrol etmiş, camdan sarkmıştım. Bütün gün aradım durdum, sokağa çıktım, işyerine gittim, polise başvurdum, kayıp ilanları verdim. Akşam eve döndüm. Eşyalarına sarılıp uyudum.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

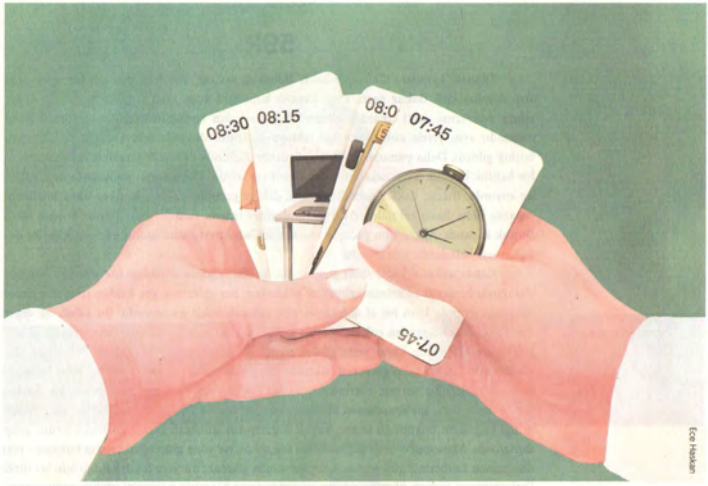
Elindeki kâğıtlara dikkatlice baktı. Sonra da saatine. Yelkovan dikkatli bir adım daha atıp dokuz kırk dokuz geçti. Deri kayışın kopçasını açıp, saati kolundan çıkardı. Diğer elinin avuç içini, saati kırdığı elinin bileğinde kalan boşluğun üzerinde gezdirdi. Uzun zamandır aynı yerde asılı duran bir tabloyu indirince duvarda ortaya çıkan farklı renkli boşluk gibiydi. Daha yumuşak ve daha pürüzsüz. Kolunda ve içinde teraziyle tartılamayacak bir hafiflik hissetti. Saati ceketinin mendil cebine koydu. Kalbi saatin saniyesiyle aynı ritimde atıyordu. Birkaç dakika geçmişti ki kaç dakika geçtiğini takip edemiyor olma hissinden rahatsız oldu. Saati cebinden çıkarıp gömleğinin ucuyla camını sildi. Tekrar koluna taktı. Boşluk kapandı. Akrep tüm gücüyle zamana sapladı kuyruğunu. Saatin eskiyen kayışını değiştirmeyi haftalardır erteliyordu.

Elinde aslında kâğıt falan yoktu. Bu, kendi kendine oynadığı bir oyundu. Otobüs durağında bineceği otobüsün gelmesini beklerken, her seferinde geç kaldığı işini düşünmek için oyunda kötü bir el dağıtılmış gibi yaparak vakit geçiriyordu. Bu sabah işe diğer günlerde geç kaldığından çok daha fazla geç kalmıştı. Oyuna dikkatini veremiyordu. Hangi kâğıdı atacağına tam karar verir gibi oluyordu ki gözü saatine kayıyordu. Müdürün asık suratı, ofistekilerin gelip geçerken baktıkları boş sandalyesi, birinin diğerine "Rıfat hasta mı acaba bugün," diye soruşu, ellerindeki çay bardakları, bir yandan ekrana bakıp bir yandan ısırdıkları margarlini açmalardan klavyelerine dökülen kırıklar, masasına birilerinin bırakıp gittiği kâğıtların büyüttüğü tomar, kapalı bilgisayarın simsiyah ekranı gözünün önüne gelip duruyordu. Masasına oturup gözlüklerini taktığı an, ne yöne gideceğini şaşırıp tamamen yön duygusunu kaybetmiş gibi görünen hayatı yoluna girecek; bir yere takılı kaldığı için bir türlü ilerleyemeyen zaman, akmaya devam edecekti. Oysa bir türlü beklediği otobüs gelmiyordu.

Geç kalmaktan nefret ediyordu. Düşüncesinden bile. O yüzden de daha plan yaparken bir yerde olması gereken saatten çok daha önce orada olmayı tasarlıyordu. "Servis Bekletilmez Beklenir" yazısı yapııştırılmış minibüsün sokağa girdiğini gördüğü zamanlardan kalma bir endişe içine yuva yapmıştı. Doğum günlerine, iş yemeklerine, nikâhlara, sinemaya, hava alanlarına, istasyonlara, keman derslerine, pide almak için fırına bile hep vaktinden önce giderdi. Yani gitmeyi isterdi ve gitmek için de çabalar. Gelin görün ki bir yerlerde bir şeyler ayağı tökezleyip yere yüzüstü kapaklanıyor ve bir türlü ayağa kalkıp yoluna devam edemiyordu. Mesela sabahları evden yedi kırk beşte çıkmayı planlıyordu. Bunun için de altıda uyanıyordu. Çoğunlukla daha gün doğmadan, karanlık evin içinde ritmik bir melodi duyuluyordu. Alarmı ertelemiyordu. Sessizliğin içinde, yataкта uzanıp henüz uyanmamış zihni ve bomboş gözleriyle bir süre tavanı izliyordu. İstiyordu ki o sabah aklına birdenbire müthiş bir fikir gelmiş olsun ve yağmurda durakta otobüs beklemesine, işe gitmesine, öğlen o geri zekâlılara aynı masada kıymalı bezelye ve bulgur pilavı yemesine, sigara molalarında müdürün bir şey demeden attığı sefil bakışlarına tahammül etmesine, uzayan işler yüzünden eve karanlıkta dönmesine, erken yatmak için izlediği filmi yarıda bırakıp uyumasına gerek kalmasın. Pazar geceleri ayağının altına bir ciklet gibi yapışıp, sinemadan eve dönerken yürüdüğü kaldırım sonsuza uzanan bir sırat köprüsüne dönüşmesin. Korkunç bir felaket olsun mesela o sabah. Meteor düşsün, bütün yollar kapatılsın, sokağa çıkma yasağı ilan edilsin. Birkaç kez sağa sola döndükten sonra kendisine son bir şans veriyor ve gözlerine sıkıca kapatıp içinden yüze kadar sayıyordu. Nihayet yapacak başka bir şey kalmadığına ikna olup yataktan kalkıyordu. O gün de işe gidecekti.

Kahvaltı da etmediğinden sabahları onca zaman evde ne yaptığını anlamak zordu. Çocukluğunda da böyleydi. Zamanın onunla oyun oynadığını çok uzun zaman önce anlamıştı. Zaman, evde ayağında terliklerle banyodan yatak odasına, salondan mutfığa dolaşır dururken bir şekilde hızlanıyordu. Tıraş olurken aynaya yaklaşıp sağ göz kapağında arpacık gibi duran şişkinliğe bakmaya başladıktan hemen sonra nasıl olursa on beş dakika geçmiş

Nihayet yapacak başka bir şey kalmadığına ikna olup yataktan kalkıyordu. O gün de işe gidecekti.

Ece Haktan

oluyordu. Saçlarını kurutması, sağdan ayırıp taraması, ayağına topuk kremini sürmesi, salondaki avizenin ışığını yakıp elindeki çorapların lacivert mi yoksa siyah mı olduğunu anlaması, gömleğine uygun kravatı seçmesi derken susuyordu. Sürahiye almak için buzdolabını açtığında burnuna her seferinde tuhaf bir koku geliyordu. Kokunun nereden geldiğini çözmek için raflardaki sebzelere, yarım reçel kavanozlarına, yumurta gözünde duran yarım limonlara, turşu bidonlarına göz atıyordu. Mutfaktan elinde su bardağıyla çıktığında koridordaki saate bakıyor ve şaşkınlık içinde bir kez de kolundaki saatten zamanı kontrol ediyordu. Ağzından alışıldık bir küfür çıkıyordu. Ayakkabılarını nasıl giydiğini bilemeden koşar adım evden çıkıyordu. Sokaktan geçerken kapısının önünde duran fırıncıya şöyle bir kafasıyla selam veriyordu. Ayakları Arnavut kaldırımlarına bata çıka, nefes nefese yürüyordu. Durağa vardığı an bazı otobüsler durağa yanaşmış yolcu alıyor, bazıları da kapılarını kapatıp sola sinyal vermiş oluyordu. Otobüslerin üstlerindeki ışıklı hat numaralarını hızlıca kontrol ediyordu. Yok. Biri bile onun gittiği istikamete gitmiyordu. Caminin arkasındaki o sokakta, yağmurda, karda, sıcak yaz sabahlarında duraktaki herkes otobüslerine bindikten sonra, en son, onun beklediği otobüs geliyordu. Alışmıştı bu duruma. Belki de o kadar alışmıştı ki nasılsa onun otobüsü değildir diye durağın tam önüne park etmiş Doblo'nun arkasında bekleyen otobüsü fark edemiyordu. Gözlerinin numarası ilerlemesine rağmen ısrarla doktora gitmediğinden, gözlerini kısıp baktığında 59R yazan tabelayı ayırt edemiyor da olabilirdi. Kare as diye sevinirken duraktaki kalabalığın neyin önünde sıra olup birden ortadan yok olduğunu anlayamıyordu belki. Hepsı mümkündü. Belki de hiçbiri değildi. Belki bilinçli olarak, gelen otobüse bakıyor, binmesi gerektiğini anlıyor ama o an ne oluyorsa, binmiyordu. İçindeki şeytan onu ayakları yere mıhlamış gibi öylece durduğu yerde durmaya ikna ediyordu.

Saate baktıkça içi sıkılıyordu. Ah, tam da toplantı olan günde nasıl geç kaldım, diyordu içinden. Bu kadar geç kalırken hiçbir şey yapmadan, olduğu yerde öylece dikilmeyi tuhaf buluyordu. Ama ne yapsındı, onca yolu koşarak gidecek hali yoktu. O da kendi kendine işte diyordu, bu el kâğıtlar kötü dağıtıldı, ama olsun, oyun devam edecek. İçindeki iyimsere kendisi de hayret ederek boşalan banka oturuyordu. O sırada tuhaf bir yağmur başlıyordu. Önce yavaş yavaş çiseliyordu. Yağdığını bir tek caminin bahçesinde tüneyen kumrular anlayıp kanatlarını başlarının üstlerine örtüyorlardı. Sokak kedileri saklanacak bir kuytu bulamadan damlalar iri çakıl taşları kadar büyüyorlardı. İnsanlar dükkanların saçaklarına sığınıyorlardı yan yana. Bizimki durağın iç tarafına doğru iyice sokuluyordu. Sıçrayan sular ayakkabılarının uçlarına değiyordu. Kaldırımın önu giderek bir gölete dönüşüyordu. Yağmur suları koca yolda gidecek delik bulamıyorlardı. Birikiyorlardı. Zaman bendini yıkmış bir akarsu gibi akmaya devam ediyordu.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

ÜLKÜ
TAMER

Ülkü Tamer'in tüm eserleri, külliyyatına
eklenen yeni kitaplarla okurlarla buluşuyor!

Ülkü Tamer'in bütün yazılarının üçüncü cildini oluşturan
Kediler ve Kitaplar'da sevdiği kitaplardan ve birbirinden
ilginç kedilerinden bahsettiği yazılar bulacaksınız.

PERŞEMBE KATİLİ

Tanrı Anlatıcı: Bir keresinde yarattığım genç bir mühendis, çalıştığı fabrikaya yatırım yapmak için gelen iş adamlarını çok etkilemişti. Bir gün önce toplantıda konuşulan epey karmaşık bir ürünü, tüm gece üzerinde çalışarak ertesi sabaha hazır etmişti. Onun öylece havaya savrulan bir fikri bu denli iyi kavrayış, ona mevcudiyet kazandırma yeteneği harikuladeydi. Benim ruhlara beden verişim gibi. Onda kendimi gördüm ve yaptığım işle yeniden gurur duydum.

Alt tarafı töv basit kural vardı: Soğukkanlı ol, arkada iz birkakma, öörtütüye uy. Ne kadar zor olabilirdi ki? Bunları yaptığı sürece her şeyin yolunda gitmesi gerekirdi ama olmuyordu işte. Soğukkanlıydı, temizlik içinde de açık vermiyordu ama öörtütüye uyma kısmında hep bir sorun çıkıyordu. Mantıksız sorunlar. İlk bakışta göze çarpmayacak basit problemler. Aslında onun için çok da kafaya takmaya değmeyecek küçük ayrıntılar yüzünden bir türlü başarılı olamıyordu. Biraz da mankafalı polisler yüzünden. Bütün entipüften detayları bulup çıkarıyor, gelgelelim büyük resmi göremiyorlardı. İşte bu yüzden bu ülkede seri katil çıkmıyordu, var olmadıklarından değil, anlaşılmadıklarından.

İkincisinde de ilkinde olduğu gibi kurbanını karanlık sokakta izlemiş, tam yaşadığı apartmana girmek üzereyken belemiş, iple boğazını sıkırmıştı. Polisler ne demişti peki? "Yok canım, o cinayetdeki kurban erkekti".

Tanrı Anlatıcı: Ama sonra, işler yolunda gitmedi. İş adamları ürünü beğenmişlerdi beğenmesine ama hemen hafızasına yük-lüce bir miktar sipariş vermişlerdi. Gece boyu hevesle çalışmış olan mühendis, işlediklerini kalıba dökmeyi düşünemediği, düşünse bile buna zamanı olmadığı için, aynı ürünün bir ikincisini hemen üretebilecek durumda değildi.

Üçüncü kurbanın özellikle kadın olmasına dikkat etmişti. Nihayet polislerin kafasında bir şüphe uyanır gibi olmuş, ancak ortaklık kadın katili kaynağından yine bağlantıyı kuramamışlardı. "Sanmıyorum, farklı bir iple boğulmuş," dedi cinayet polisi.

Dördüncüde panige kapılmaya başlamıştı; bu gidişle soğukkanlılığını yitirecek, belki de hata yapacak, yakayı ele verecekti. Yine bir kadın seçti, karanlık sokakta izledi onu, bir öncekiyle aynı hırdavat dükkanından satın aldığı aynı kırmızı renkli ipi kullanarak işini bitirdikten sonra suç mahalline gelen polisleri izlemeye koyuldu. "Çu geçenki cinayet mi? Hayır hayır, bir bağlantı olmaz, bir kere mekân farklı, apartmana girerken..." diye uzun uzun açıkladılar.

Tanrı Anlatıcı: Ne yaparsa yapsın ilk seferindeki gibi olmuyordu. Her defasında ortaya yeni bir ürün çıkıyordu. Onca hesaba kitaba rağmen, tüm koşulları aynı hâlile bir araya getiremiyordu. Öte yandan patronunu da hayal kırıklığına uğratmak istemiyor, onun gözünde yatırımcı şirketi etkileyen o müthiş mühendis olarak kalmak istiyordu. İşler bu noktaya gelmişken çıkıp, "beceremedim kusura bakmayın," diymişiyordu.

Bunca emek boşa gitmişti. Şu ana kadar ona çoktan havali bir isim vermiş olmaları gerekirken daha cinayetleri bile birbirleriyle ilişkilendiremiyorlardı. Havali bir isim, diye tekrarladı düşüncesini. *Apartman Katili* gibi. Apartman istiyorlarsa onlara istediklerini verecekti.

Beşinci kurbanı yine kadın, ipi yine kırmızı olacaktı. Bu sefer dersine önden çalışmış, sabah evinden erkenden çıkıp hava karardıktan sonra dönen ve bu gitme gelme işini tek başına yapan bir kadın bulana kadar birkaç apartmanı geceli gündüzlü izlemişti. Sonunda muradına ermiş, el alışkanlığı sayesinde öncekilerden çok daha çabuk halletmişti. Uсталıkla kaçıp saklanmış, hep yaptığı gibi meraklı izleyici kalabalığıyla da geri gelmişti. Can kulağıyla polisleri dinliyordu ve polisler, "Yok artık daha neler! Ayrıca bugün perşembe de değil," dediler.

Böylece *Perşembe Katili* olmaya karar verdi. En azından bir kere de bunu deneyecekti. Sıkıcı izleme işini yapıp kurbanını buldu, yine aynı hırdavatçının yolunu tuttu. Özellikle kırmızı ip istediği için iki gün diğer yasadaki depodan getirmelerini bekledi ve bir sonraki perşembe akşamı yine işe koyuldu. "Bu kadın hamileymiş, senin dediğin cinayette kurban evli bile değildi," dedi bir polis diğerine.

Artık ne ilk seferindeki heyecanı ne de sonrasında yaşadığı tatmin duygusunu hissedebiliyordu. Yaptığı şey anlamını yitirmeye başlamıştı.

Tanrı Anlatıcı: Hevesini ve ilhamını kaybetmiş, onların yerini sıkıcı bir zorunluluk duygusu almıştı. Tekrar tekrar deniyor, diğer işlerini bir uğurda aksatıyor fakat mutlaka bir yeri daha başka olan bir ürün üretiyor ve bu farklılık adamlar için kabul edilemez bulunuyordu. Çok çalıştı ama başarılı olamadı; ilk seferinde yaptığı iş, bir gösterişten öteye gidemedi.

Yine de bırakmadı. Tekrar denedi. Hamile bir kadın bulabilmek için bir kadın doğum kliniğini günlerce izledi. Sonra yine apartman, kırmızı ip, perşembe. "Bunun sosyoekonomik gelir düzeyi farklı," dediler.

Sağlık ocağı, apartman, kırmızı ip, perşembe. "Komiser, lokasyon olarak diğerinden çok uzak diyor," dediler.

Aynı sağlık ocağı, yan apartman, aynı hırdavatçıdan aynı kırmızı ip, bir sonraki perşembe akşamı. Sonunda apartmanın girişinde, hamile bir kadını boğmaya çalışırken polislerce yakalandı. Enselenişinin tesadüf olduğunu öğrenene kadar, kısacık bir an için yine umutlandıysa da yine aynı hayal kırıklığına gömülmesi uzun sürmedi. Sorgusu sırasında içinden tüm yaptıklarını itiraf etmek, polislerin yüzüne salaklıklarını haykırarak istedi, vazgeçti. Cinayete teşebbüsten tutuklanmıştı, kimse ona neden yaptığını sormamıştı. Ruhsat alamamış bina gibi, inşaat hâlinde olduğu yerde kalakalmıştı.

Tanrı Anlatıcı: Bence o mühendise haksızlık ettiler. Gerçekten yetenekliydi. Ama ne diyebilirim, kalkıştığı iş benim için bile kola y bir şey değil ki. Neden hiçbir insan bir diğerine benzemi y sizce?

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

DUL KADIN DEPRESYONUNA İYİ GELEN ŞEYLER VE BİRTAKIM İHTİMALEER HAKKINDA

İvor'un doğduğu sene İstanbul, son on yılın en sıcak yazını geçiriyordu. Buna rağmen Esther Hanım çocukluğundan beri narin bünyesi yüzünden yaz kış hastalanan Karina'ya güneşli çorba kaynatıyor, çeşit çeşit bitki çayları demliyordu. Karina'nın bunların içinde en sevdiği, portakallı nane çayıydı. Kahvaltıda önce giyinip süslenir, apartmana girerler balkondan seyredirken hep bu çayı içerdi. Annesiyle radyodaki ögle kuşağı tiyatrosunu dinlerken, yatakta saatler boyu kitap okurken de onu içiyordu. İvor ise doğadaki bütün canlılar arasında bağımsızlığa erme süresi en fazla geciken insan yavrularının tamamı gibi günün büyükçe bir kısmını bakıcısının memelerini emerek geçiriyordu. Kocası gittikten sonra annelik duygularını unuttuğunu sandıkları için kimse Karina'ya bebeğini neden emzirmedeğini sormuyordu. Sadece bir gün, Karina'nın annesi Ava Hanım, oldukça iyi görünen kızının bebeğe yaklaşmamasını yadırgadığını ona söyleyecek oldu. O zaman da haftada bir evi temizlemeye gelen kadın, "Aman dul kalmak kolay mı, ellemeyin kızı," diye tembihleyerek onu susturdu. Karina, bu sessizlikten her şeyi yapmaya hakkı olduğunu anlıyordu; en azından yasin süresi ev ahalisinin gözünde tamamlanana dek. Ona göre bu süreç herkes için farklıydı. Kimileri birkaç yılda, kimileri üç beş günde, kimisi ise onun gibi hiçbir şey hissetmeden geçiriyordu. Karina gün içinde üzülmeye gerektiğini hatırladığı sırada kendini böyle savunuyordu. Yasin hangi tarafına yakın olduğunu biraz daha düşünüyor, kendisine o karanlıkta konacak bir yer bulamayınca hiçbirine ait olmadığına hükmedip kederlenmekten vazgeçiyordu. O zaman kesinlikle hayatın olağan akışından sapmasına sebep olacak herhangi bir şey yapmamaya karar veriyordu. Hep yaptığı gibi ayda bir saksıların toprağını değiştiriyor, haftalık çarşısını, pazarını yapıyor, bazen sinemaya gidiyor, bazen sadece denizi koklamak için sahile iniyor ve hemen hemen her akşam herkes uyuduktan sonra dolabındaki zuladan açtığı bir şişe şarabı içiyordu. Alkol sayesinde yata odada uyuyan bebeğin birkaç saatte bir çığlık çığlığa ağlamasını duymuyordu. Yine alkol sağ olsun, gündüz gördüğü rüyalara geceleri devam edebiliyordu. Rüyalarında Tares Bey, ona balık almak için pazar yoluna girmiyor, Karina her seferinde onu kurtarmaya yarayacak bir yol buluyor fakat sonunda ne yaparsa yapsın o yine de ölüyordu. İlk yol; Tares Bey'in kahvede otururken önünden sigara içerek geçen gençlere satmasına, onların da karşılık vermesi üzerine aralarında başlayan laf dalaşının itişmeye, kapışmaya dönmesine çıkıyor, yol; beklenmedik bir anda çocuklardan birinin cebinden çıkardığı çakıyı Tares Bey'in göğsüne saplamasıyla sona eriyordu. İkinci yol, kahvecinin kapalı olması sebebiyle Tares Bey'in balıkçı pazarını beklemeyip eve geçmeye karar vermesi, fakat yolda yürürken aklına karşıda gideceği davetin gelmesi üzerine geldiği yolu geri dönmesi ve aynı noktada karşılaştığı serserilerin kurşunlarına hedef olmasıyla nihayetleniyordu. Üçüncü yolda Tares Bey, o gün evden hiç çıkmıyordu. Bütün gününü çalışma odasındaki koltuğunda sallanarak geçiriyor, akşam olunca Ava Hanım'dan ikisine birer bitki çayı yapmasını rica ediyordu. Ava Hanım, yorgun olduğundan çayı yapmadan uyuyordu. Tares Bey'in canı sıkılıyor, ceketini alıp kısa bir gece yürüyüşüne çıkmayı arzuluyor, henüz üç yüz adım atmışken karanlıkta bir noktadan fırlayan kurşunların hedefi oluyordu. Tares Bey dördüncü yola, kayınvalidesi Esther Hanım'la biricik kızı hakkında münakaşa etmek suretiyle giriyordu. Her zamanki gibi Karina'nın öylesine narin bir varlık olmadığını, özel

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rante.org>

Yasin hangi tarafına yakın olduğunu biraz daha düşünüyor, kendisine o karanlıkta konacak bir yer bulamayınca hiçbirine ait olmadığına hükmedip kederlenmekten vazgeçiyordu.

bir bakıma ihtiyaç duymadığını, anneanesi olarak üstüne bu denli titremeyi bırakmazsa kızcağızın ileriki hayatının menfi yönde etkileneceğini söylüyordu. Esther Hanım ise otoriterliğinden ödün vermediği gibi iki cümlelin birinde damadının cahilliğine dikkat çekiyordu. Konu bir yerden sonra o denli uzadı ki Tares Bey artık dışarı çıksa bile hiçbir işini yetiştiremeyeceğini anlayıp günü kayınvalidesi ve karısıyla balkonda oturup apartmana girenleri izleyerek geçirdi. Gece yarısı, Tares Bey sandalyesinde uyuyakalmak üzereyken kapının zili çaldı. Gelen, Kapıcı Arif Efendi'ydi. Karısını doğuma yetiştirmek için Tares Bey'den arabasını istiyordu. Biraz mırın kırın etse de Ava Hanım'ın ne olur ne olmaz diye adamcağız ile karısını yalnız bırakmamasını, onları hastaneye bırakmasını tembihlemesine karşı çıkmadı. O gece Tares Bey, balkondaki koltukta mahmurlaşan gözlerini araba koltuğunda bir türlü açamamış olacak ki, kendisiyle beraber iki kişiyi daha ebedi uykuya götürdü.

Devam edecek...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

BÜYÜYÜNCE UNUTURSUN

"şimdi deniz kıyısında bir çocuk, deli diyorlar"

Sabahın geldiğini müjdeleyen o ses: "Fırına git iki ekmek al, babaannene de bulmacası olan gazeteden." Bahçenin küçük kapısından çıkıyorum. Yol boyu seke seke para üstünü bana verirlerse neler yapabileceğimin hayalini kuruyorum. Elimde her birini birer lira sandığım madeni paralar. Tanesi kâğıt 250 binden kokulu solucan sakızlar. İçinden fırıldak oyuncaklar çıkan fıstıklı cipsler. Neler neler... Ekmeklerin altındaki beyaz küçük etiketler. Etiketleri soy ve dönüş yolunda kafasını koparıp ye, ulvi vazife.

Bahçedeki ceviz ağacının altına hasır serilmiş. Hasırın üstüne yamalı yer sofrası. Kınalı elleriyle ekmeği pay ediyor babaannem. En çok şu siyah küncültü peynirden yemeyi seviyorum, bir de yanında sıcak şekerli çaydan yudumlamayı.

İlk ılık esiyor rüzgâr. Sofranın üstünde haziranın tadını çıkarıyoruz. Uzun süren sessizliği babaannem sonlandırıyor: "Hadi git salıncakta sallan biraz."

Bahçenin diğer köşesinde iki salıncak var. Yere daha yakın olanı benim. Bir yukarı bir aşağı sallanadururken gözüm hep hasıra kayıyor. Kimsenin yüzü gülmüyor. Kendi aralarında konuştukları her ne ise neticesi hiçbirimizi mutlu etmeyecek, belli. "Mecbur" diyor biri, "bu saatten sonra artık mecbur..." Büyüklerin işine karışılmaması gerektiği öğretildiğinden beri susmam lazım gelen her şey karnımı ağrıttıyor.

Az sonra herkes ayaklanıyor. Huzursuzlukla toplanıyor kahvaltılık erzaklar. Meyve ağaçlarının altından bitirip bahçeyi, eve yürüyorlar. "Beş dakikaya eve gir," diyorlar, beş dakika... Kaç zaman sonra beş dakikanın dolacağını kestirebilecek kadar büyümediğimi unutuyorlar. Biraz daha oyalanıp sağda solda içeri giriyorum. Kanepenin üstüne bayramlık kıyafetlerim koyulmuş. Özenle giydirip hazırlıyorlar. Karnımdaki sancı yükseliyor o esnada. Bir kadından söz ederlerdi hep. Kötü bir kadındı. Kimdi, neyim olurdu bilmiyorum. Ama bizi terk ettiği için asla affetmemeliymişiz. Gel derse bir gün, gitmemeliymişiz. O bizi hiç sevmemiş ve sevmediği insanlara kötülük edermiş. Şimdi herkes sanki karnında aynı sancıyı büyütüyormuş gibi bakıyor yüzüme. O kadına götürecekler beni biliyorum ama emin olamıyorum. Çünkü büyüklerin işine karışılmaz, soramıyorum. Ve çocuk aklım, ölüm sessizliğinde sürüp giden her hadiseyi çözmeye yetmiyor.

Bindirip arabaya beni dolambaçlı yollardan bir yere götürüyorlar. O paslı yeşil bahçe kapısının önünde duruncaya kadar anlayamıyorum hiçbir şeyi. Sonra o kapı, bana eski ama derin bir şeyleri hatırlatıyor. Bir feryat koparıyorum sonra.

Ağlıyorum, "beni ona vermeyin!"

Kapı açılıyor, kırmızı pabuçlarımın içinde korkuyla terleyen ayaklarım yere basıyor.

Altında basma eteği, gözünde kocaman yuvarlak gözlükleri, saçlarını kapatan çiçekli yazmasıyla yaşlı bir teyze ellerimden tutup beni bahçeden içeri alıyor. Paslı kapı sertçe kapanıyor, aynı hızla arabanın uzaklaşırken çıkardığı ses kulaklarımı deliyor. Korkumu yeneyim diye söylediği sözler şen kahkahasına karışıyor. İşittiklerimi anlayamadığımdan habersiz asma yapraklarının altından yürüterek bir yere götürüyor beni. Evin kapısının önünde, gözlerinin yeşilini nereden tanıdığımı anımsayamadığım uzunca bir kadın bekliyor. Eliyle sildikten sonra gözyaşlarına karışan sümüşümü, kucagina alıp beni içeri sokuyor. Mutfağa kaçıyorum. Ekmekliğin köşesine sığınıp gizlenmeye çalışıyor ama bir yandan da bağıra çağıra ağlıyorum. Kadın yanıma yaklaşıyor. Beni şefkatle kucaklayıp tezgâhın üstüne oturtuyor. Kırmızı pabuçlarımı çıkarıyor önce, sonra ayaklarımı seviyor. Daha evvel kimsenin ayaklarımı sevmediğini düşünüyorum o esnada. Sonra hızlı bir hamleyle tezgâhtan alıp göğüs kafesine bastırıyor beni, tam o an burnumda tanıdık bir süt kokusu. Yine de yabancının teki bu kadın benim için ama boynuna doluyorum henüz birbirine kavuşamayacak kadar küçük ve kısa olan kollarımı. Sonra indirip beni kucagından, yine tezgâhın üstüne oturtuyor.

"Korkma," diyor.

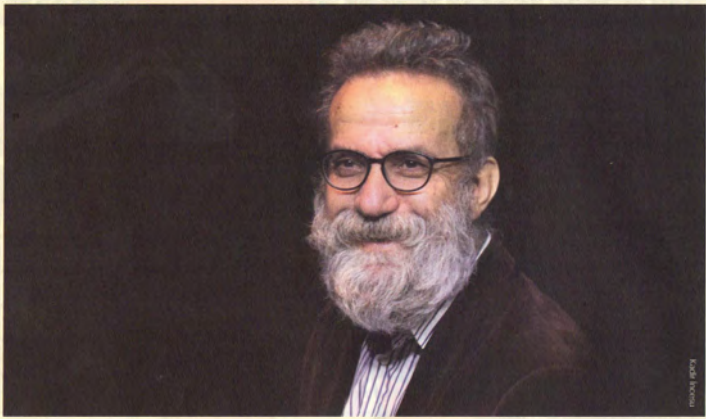
"Ağlama, ben senin annemim..."

Küçük dünyam, sanki o esnada başıma yıkılıyor. O an tazelik aklımın başımdan nasıl gittiğini hatırladıkça şimdi-lerde, kafamda hep aynı düşünce dolanıp duruyor:

O tezgâhtan tek başıma inemeyişim, ayaklarımın yere değemeyişi bile anlatmalıydı kadına, o olmadan bu hayatla baş edemeyecek kadar zavallı olduğumu.

Hikâyesi böyle oluyor bu enkaz kaldırma çalışmasının...

Haydar Ergülen

ŞİİR HER ZAMAN UZUN BİR HAZIRLIKTIR

Şiirimizin önemli isimlerinden biri olarak kabul edilen Attilâ İlhan, namıdiğer Kaptan bu ayki konduğumuz. Biz de bir büyük şairi, bir başka büyük şairle beraber anmak istedik.

Haydar Ergülen'le şiirimizin dününü bugünü konuştu. Kendisi bize Attilâ İlhan'ın şiirimizdeki yerini, siyasi atmosferle şiir ilişkisini ve şairleri bir başlığa sıkıştırmanın problemini anlattı.

“ATTİLÂ İLHAN ÖNCÜ ŞAİRLERİMİZDENDİR”

Attilâ İlhan'ın şiirimizdeki yerine dair neler söylemek istersiniz?

Öncü şairlerimizden olduğunu söylemek isterim önce. Halk şiirine yaslanık bir şiir-den modern ve imgeci bir şiire geçerken ve göz alıcı bir lirizm içinde yazarken epik şiire de göz kırpması doğrusu hem şaşılasi hem de övülesi bir ataktır. Şiirde atmosfer yaratmanın, sesin hakkını verenlerin de başında gelir. İmge zenginliğiyle, sinematografik imge dediği görsel yoğunlukla Attilâ İlhan hiç kuşkusuz Cumhuriyet Dönemi şiirimizi etkileyen ve önde gelen şairlerimizdendir.

Attilâ İlhan her ne kadar şiirleriyle tanınsa da kendisi çok yönlü biridir; romanları, denemeleri, gazete yazıları, senaryoları da çokça sevilir. Farklı alanlarla üretimde bulunmak bir şairin şiirini nasıl etkiler?

Attilâ İlhan bu anlamda olumlu ve doğru bir örnek. Tıpkı Cemal Süreya, Melih Cevdet Anday, İlhan Berk, Oktay Rıfat, Özdemir İnce, Hilmi Yavuz gibi şiirin yanı sıra şiir kuramı, deneme, günlük, düşünce yazısı, felsefe yazıları, roman, oyun ve gazete yazıları da yazmış büyük şairlerimiz gibi. Günümüzden de Enis Batur tabii. Öyleyse bu verimin şiirini nasıl etkileyeceği şairine bağlı, demek gerekir.

Attilâ İlhan şiiri şehirlidir, çok yönlüdür, ancak onu “aşk şiiri” başlığına sıkıştırırlar genelde. Bir şair olarak buna dair neler söylemek istersiniz?

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Evet, Attilâ İlhan kaç kuşaktır aşk şiirleriyle büyülüyor ama ilk şiirlerinden son şiirlerine dek bir göz atılırsa, Kurtuluş Savaşı'ndan İspanya İç Savaşı'na, İkinci Dünya Savaşı'na şiirinin geniş bir alanda dolaştığını görürsünüz.

Nâzım Hikmet yalnızca kavga şairidir demekten farkı yok bunun. Evet, kimi şairler bazı temalarda yoğunlaşabilir, o temayla çok güzel şiirler yazabilir ama bu onun yalnızca o konuda şiir yazdığı anlamına gelmez. Evet, Attilâ İlhan kaç kuşaktır aşk şiirleriyle büyülüyor ama ilk şiirlerinden son şiirlerine dek bir göz atılırsa, Kurtuluş Savaşı'ndan İspanya İç Savaşı'na, İkinci Dünya Savaşı'na şiirinin geniş bir alanda dölaştığını görürsünüz. Ayrıca aşk şairi olarak tanınmak da çok hoş bir şey, üstelik bunu harikulade yazan bir şair olarak!

"AHMET KAYA VE ATTILÂ İLHAN BİRLİKTELİĞİ"

Attilâ İlhan'ın Ahmet Kaya, Yaşar gibi sanatçılarca bestelenmiş pek çok şiiri var. Şiir-şarkı ilişkisi netame-
li bir konu olagelmıştır. Sizin fikriniz nedir?

Zor bir ilişki. Fakat şiir-müzik ilişkisinin, edebiyat-sinema ilişkisinden daha iyi yürüttüğünü söyleyebilirim. Dün-
yadan ve Türkiye'den dinlediğim örneklere bakarak söylüyorum bunu. Attilâ İlhan'ın şiirlerinin başta İki Gözüm Ahmet
Kaya olmak üzere pek çok müzisyen tarafından iyi bestelendiğini ve yorumlandığını düşünüyorum. En sevdiğim şarkılardan biri olan "Mahur Beste" de bir Attilâ İlhan-Ahmet Kaya yapımı!

Attilâ İlhan şiirini belirleyen etmenlerden biri de siyasal atmosferdir. Beri yandan şiirin de siyasal atmosferi belirlediğini söyleyebilir miyiz?

Olağan ya da olağan gibiymiş gibi süren zamanlarda, doğrudan ve hemen belirleyici olduğunu düşünmüyorum; fakat özellikle ulusal kurtuluş savaşları, Gezi direnişi gibi tarihsel kesitlerde şiirin öne çıktığına inanıyorum. Bunun örneklerini Nâzım Hikmet'ten Gezi'ye katılanların paylaştığı şiirlere dek görebiliriz.

"ŞİİR SÜREKLİ DEĞİŞEN BİR ALAN DEĞİLDİR"

Şiirimiz, özellikle Garip'ten bu yana büyük yenilikler geçirerek günümüze geldi. Bu süreç dâhilinde günümüz şiirini nasıl yorumlarsınız?

"Günümüz Şiiri" kavramını kullanmak bile her zaman tek başına bir yanıt sayılır. Günümüz şiiri, bugün böyle bir şiir yazıldığının, yazılabildiğinin göstergesidir. Bir kalkışma, bir atak anlamında soruyorsanız şiir her zaman uzun bir hazırlıktır, sonra biri ya da birileri gelir o hamleyi yapar. Yahya Kemal, Nâzım Hikmet, Orhan Veli, İkinci Yeni, Küçük İskender bu kalkışmayı, hamleyi yapan adlar ve olaylardır. Şiir sürekli değişen, her gelen şairin devrim yaptığı, şiir algısını yenileyip, paradigmayı değiştirdiği bir alan değildir kanımca. Şairler biriktirir, biriktirir, sonunda bu birikimden bir yenilik doğar.

Bize önermek istediğiniz şiir kitapları var mı? Haydar Ergülen'in başucu kitapları hangileri?

Hepsi, ama en çok Ergin Günçe'nin, Sami Baydar'ın, Seyhan Erözçelik'in ve son yıllarda İlhan Sami Çomak'ın şiir kitapları.

Şiirleriniz yeni nesil tarafından da çok seviliyor. Yeni çalışmalarınız hakkında okurlarımıza bilgi vermişiniz? Son zamanlarda masanızda neler var?

Daha çok yazı var; anlatılar, müzik yazıları, tabii şiir de.

Teşekkürler, sevgiler.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

MAHİYETİ OLMAYANI TANILAMA PARADOKSU

En sonunda zamana yenileceğini biliyor Salih. Bunu inkâr etmesi, ilkelğin bir adım ötesindeki vizyonuna ihanet olur. Öleceğini bilmek, ölümlü yüzleşmeye hazır olduğu anlamına gelmiyor. O yüzden dünyanın yakasına sıkıca yapışmış, hıncını alır gibi sarsıyor yakasını. Birbirinden alakasız dökülenleri topluyor hayattan ve nişane gibi taşıyor boynunda. Bir intikamı var almak istiyor, sebebi belli değil. Bir düşmanı var kavga ediyor ancak yediği yumrukları sayıyor. Kendisine ait doğru parçasının üzerinde yürüyor. Uzamıyor, kısalıyor, parçalanıyor. Kızıyor ve kızdıkça daha güçlü sarsıyor. Birçok alakasız dökülüyor ve Salih zafer gibi taşıyor bunları boynunda.

Gittiği şehirler, kaldığı oteller, tanıştığı insanlar, oturduğu parklar, içtiği sular, kazandığı para, hemen hemen her şey direniyor Salih'e. Otuz yedi senedir hangi arpanın boyu kadar mesafe aldığını göremezken, ait olmadığı her an için hırçınlaşmaktan başka çözüm bulamıyor. Başını avuçlarının arasına alıp, hızlı hızlı nefes alıp veriyor ve titreyen bacaklarını izliyor. Sınandığı günahların masumu, koyulmuş kuralların kurnazı olmak istiyor.

Rüzgâr nereden esiyorsa oraya koşmak istiyor Salih. Boşluğu yakalamaya çalışıyor. Beklemenin zarafetini zafere dönüştürmeyi bilmiyor. Dökülenleri değil de sunulanları taşımanın ağırlıksız olduğunu, yenilgiyle barışık olduğunu idrak edemiyor. Ne zamanın ne de Salih'in diğer adı erdem olmadığı hâlde zamanı affetmek istiyor, karşılığında da bir özür bekliyor. Tek kişilik koltuğunda oturup vermeden alıyor ve kimsenin bakmadığını taşıyor boynunda. Bu dünyanın çöpünü taşıyor. Çürümüş elmaları, suç olmayan günahları, başkasının aklıyla yamalı yorganları, tarafsızlığı meziyet sanmayı taşıyor.

Arnavut kaldırımlarının tuzaklarından yürüyor Salih. Paçaları sırlıklam, diline yapışık buz gibi bir şarkı, gökyüzünden dileniyor. "Keşke" diyor. Kalbinde simsiyah, yoğun ve kirli bir duman gibi biriken arzularını; acizlik içindeki dağarcığından çıkan bir keşke ile soğutuyor. Elleri ceplerini dolduramıyor. Aynada yüzünü göremiyor. Yok olmanın eşliğinde tek ayak üstünde duruyor. Boğazına yapıyor hayatın, öfkeyle sarsıyor. Bu dünyada zayıf ne varsa dökülüyor ve hükümsüzce taşıyor boynunda.

Her akşam evinin bulunduğu apartmanın karşı kaldırımına geçip veda edecekmiş gibi izliyor ikinci katı. Kendisini içeri girmemek için bir sebep ararken buluyor. Tereddütler kalbindeki karanlığı körüklüyor. Dışarıdaki kör kurşun dilinin yuvasını "kızımın annesi" olarak vasıflandırdığı karısının ve yedi yaşındaki kızının yanında bıçak açmıyor. Evinde de tek kişilik koltuğuna oturup vermeden alıyor, yapıyor kızının annesinin yakasına ve sarsıyor. Düşen nefreti, çaresizliği, pişmanlığı, yıpranmışlığı topluyor ve bir marifet gibi taşıyor boynunda. Tünelin ucundaki ışık gitgide zayıflıyor.

İşinden gelip üstünü değiştirmeden oturduğu mutfak masasında önünde bir tabak çorba, avucuyla tuttuğu kaşık çorbanın içinde, gözlerini kapatmış öylece duruyor Salih. Kendisini yorgun ve tehlikeli hissediyor. Zamanında ailesinin biraz fakirlik biraz da meraktan bırakıp göçtüğü ancak bir ayaklarını her zaman orada tuttuğu memleketinde, haziran ayının ortasına doğru esen sıcak bir rüzgârın yüzünü yalayıp geçtiğini düşünüyor. Bir orman düşünüyor ve yaratını. Yaratıldığı yerden kovulduğu hissine kapılıyor. Düşündükçe içi erozyona uğruyor. Her akşam bu masada aynı tabaktan yemeğini yerken çiğnemenin yuttuklarının tadı damagını yakıyor. Gözlerini kapatıyor ve her akşam içindeki çöl biraz daha büyüyor. Masaya yan dönüp oturan karısının sessiz bir amade için oluşu Salih için hiçbir şey ifade etmiyor.

Gebeze'deki yirmi üç senesini tükettiği palet fabrikasının arka çıkışında, bir sigara yakıp asfalt çukurlarına biriken geceden yağmış yağmur sularını izliyor Salih. Yirmi üç sene önceyi düşünüyor. Amerikan bezi ve çeşitli kumaş ürünleri satan babası Hacı Cemal, işleri yokuş aşağı gitmeye başlayınca otuz senelik müşterisi ve palet fabrikasının sahibi Yusuf Sa-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Timuçin Keleş

tır'la konuşup oğlunu iş öğreysin diye yanına veriyor. Salih başı öne eğik çaresiz kabul ediyor. Hatırla girdiği fabrikada yirmi üç sene gönülsüz çalışıyor. O günlerden kalan tek şey, ağzında biriken yalanların arasından zor seçilen "şükür olsun"lar, "bereket versin"ler, "Allah utandırmasın"lar. Salih'in içindeki hesap büyüdükçe ekmeğine küfrediyor. Kendisinden çalınanı geri almak istiyor. Hacı Cemal öldü, Yusuf Satır öldü. Bazı defterler asla kapanmıyor. Bir gece herkes uyuduktan sonra takıp beline silahı, bir iki bidon benzinle fabrikaya gidip ömrüne binlerce kıymık gibi batan bu eski püskü yapıyı cayır cayır yakmayı düşünüyor. Ancak gece yarısı bu yangından nereye kaçacağını hesaplayamıyor, hapsolmanın çilesi ruhu-na ağır geliyor. Sigarayı yere atıp gölgesine tükürüyor.

Salih bir börekçide oturuyor. Dışarıda yağmur, yerler zift gibi kapkara. İçeriye sigara dumanı ve nefes kokusunun sindiği, bodrum katına merdivenle çıkılan bir yer burası. Altüst olmuşluğun duvarlısı. Birkaç adam böreklerini çatallıyor ve televizyonda gösterilen bir iki gün öncesinin sel baskını haberine ilgilimiş gibi davranıyor. Alışılmış şaşırma bu börekçide olacak iş değil. Salih su bardağından çayını içerken gözü televizyona ilişiyor ve çirkinleşmekten bıkmamış dünyanın tüm kasvetinin sel ile birlikte oturduğu masaya aktığını düşünüyor. Cebinde duramayan kimliğini akıntıda kaybediyor. Bu sabah burada hâli hazırda kaybettiklerini kabullenmek ve ayna ile yüzleşebilmenin yarattığı canlılığı tatmak için geldiğini düşünüyor. Sırtında taşıdığı yaşayanlara has o incecik umudu fark ediyor ancak hamallık yaptığına utanıyor. Kafasını kaldırıp mekânda şöyle bir göz gezdiren ve alternatif olmayan dört kişi görüyor. Biri çatal sesi, biri öksürtük, biri aralıkta buz gibi sigara dumanı, biri de yerdeki çamur. Ne olursa olsun hep aynı derede yıkanmak isteyen dört kişi. Kızının annesine bir isim veriyor, babasına rahmet okuyor, sigarayı kül tablasına basıyor. Zamanın akışına doğru çektiği küreklerin, talihsizliğin, kirliliğin yansımasını görüyor televizyonda. Börek yemek istiyor ama vicdanını kusuyor. Yola çıkıyor aydınlık bir şeyler olabilmek adına, yarısında dönüyor. Elini cebine atıp kimin ipliği girmiş diye yokluyor. Nefesi buğu oluyor, buğusu utanç. Ardından biri camı açıyor ve utancı ölüyor.

"Kardeş!" diyor Salih, su bardağını uzatırken. "Bir çay daha verir misin?"

Sırtından umudunu silkeleyip, aynı bardaktan ikinci çayını içiyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Hakan Bıçakcı

Das Cabinet des Dr. Caligari / Planet of the Apes / The Others

TARAFINI SEÇ

Bu sayfadaki filmler, sonlarındaki şaşırtmaca (final twist) ile ünlüdür diyebiliriz. Bu birbirinden şoke edici finalleri izleyen ve güvenli zeminin altından çekildiğini hisseden seyirci, her seferinde öteki tarafa savrulur. İki ayrı kategorinin, kavramın veya durumun yer değiştirmesine tanık olarak. *Das Cabinet des Dr. Caligari*'de akıllılarla deliler, *Planet of the Apes*'de maymunlarla insanlar, *The Others*'da ise yaşayanlarla ölümler yer değiştirir.

*Her şeyi bilmeliyim.
Sırrının kalbine
nüfuz etmeliyim!
Tam bir Caligari
olmalıyım!*

Dr. Caligari, Das Cabinet
des Dr. Caligari (1920)

Hepimiz aynı tımarhanedeyiz

Das Cabinet des Dr. Caligari (Robert Wiene, 1920)

Nereden baksanız çok özel bir film *Dr. Caligari'nin Muayenehanesi*. Sinema tarihinin ilk korku filmi kabul edilen bu yapıım, aynı zamanda polisiye türünde. Sonra bir seri katil hikâyesi. Ve komplo teorisi filmlerinin favori teması zihin kontrolüne yer veren ilk örnek. Alman dışavurumculuğunun da ilk örneği. *The Golem*, *Nosferatu*, *Metropolis*, *M* gibi kült filmlerin yolunu açan bir fenomen. Meşhur çarpık mizansenleriyle, kara filmleri de etkilemiş olduğunu unutmamak gerekir.

Dışavurumculuk, resimde 1905-1919 yılları arasında karşımıza çıkar. 1920'de ise, Caligari ile sinemaya kayar sanki bu akım. Arka plandaki şehri temsil eden sivri, di-yagonal, yamuk detaylar; Caligari'yi kendisinden önceki gerçeği kaydetme iddiasındaki filmlerden ayırır. Sahne dünyanın fiziksel temsili değildir. Karakterin iç dünyasının yansı-
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Serkan Yoku

masıdır. Bir zihin tiyatrosudur. Ve ilk sessiz filmlerin tiyatroyu taklit eden, yalnızca genel planlardan oluşan yapısının aksine kurgulanmıştır ve sinema dilini kullanır. Hiper-suni seti, tuhaf kamera açıları, rüya atmosferi ve abartılı-robotsu oyunculuklarıyla izleyeni hipnotize eder. Konusuysa basittir.

Francis ve arkadaşı Alan, yaşadıkları yerde kurulan bir panayıra giderler. Panayırın en popüler durağı olan Dr. Caligari'nin kabinini ziyaret ederler. Burada gizemli doktor, dikey tabutundaki Cesare'yi takdim eder. 23 yıldır uyuyan, bir tür yaşayan ölüye dönmüş adamı. İddiaya göre bu acayip insan, geleceği görebilmektedir. Alan ona geleceğini sordugundaya, gün doğmadan öleceği cevabını alır. Ve ertesi sabah Alan ölü bulunur. Francis, Cesare'nin bir tür uyurgezer katil olduğunu düşünerek onun (ve doktorun) peşine düşer. Ertesi gece Cesare, Francis'in nişanlısı Jane'i öldürmeye gelir. Uyuyan güzele kıyamayan adam, onu kaçıtır. Ancak Jane'in babası durumu fark etmiştir. Peşindeki insanlardan korkan Cesare, kucağındaki kızı bırakıp kaçır. Polis Caligari'nin kabinini araştırır ama bir şey bulamaz. Doktor izini kaybettirmeyi başarmıştır. Onun bir akıl hastanesine kaçtığını gören Francis bu çıldırmış adamın peşinden gider. Francis artık akıl hastanesindedir. Ve doktorun, buranın başhekimisi olduğu ortaya çıkar finalde. Francis'in de nişanlısı ve diğer dostlarıyla birlikte tımarhane sakinleri olduğu...

Siegfried Kracauer, *From Caligari to Hitler* kitabında, Dışavurumcu Alman Sineması'nın Nazizm'in yükselişini önceden haber verdiğini söyler. Caligari özelindeyse şu tespiti yapar: Caligari Adolf Hitler'i, onun büyüü altındaki uyurgezer katilse Alman halkını temsil eder. Belki de bu "sakıncalı" göndermenin döneme has tehlikelerinden dolayı yani korkudan eklenmiştir, her şeyin hasta bir kafanın ürünü olduğunu ima eden bu efsanevi final sürprizi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

- Bunun bir cevabı olmalı.
- Bir cevap arama Taylor.
Bulacağın şey hoşuna gitmeyebilir.

Taylor & Dr. Zaius,
Planet of the Apes
(1968)

Dünyada olmaz

Planet of the Apes (Franklin J. Schaffner, 1968)

Fransız yazar Pierre Boulle 1963 yılında, hayvanat bahçesinde gezerken aklına gelen bir fikrin üstüne giderek altı ayda yazmış *Maymunlar Cehennemi* romanını. 1968 yılında gelen filmdeki meşhur final sürprizi ise romanda yoktur. Boulle'un hiç hoşlanmadığı bu senarist dokunuşu, filmin kült statüsüne ulaşmasında ve devam hikâyelerinin çekilmesinde etkili olmuştur kuşkusuz.

Taylor ve diğer iki astronot arkadaşı, uzay gemilerinin kaza yapması sonucu kendilerini bilinmeyen bir gezegende bulurlar. Bu ıssız bölgede hayat belirtisi olarak çiçekler görünür önce. Ardından bir nehir. Astronot kıyafetlerinden sıyrılıp nehirde yıkanırken at üstünde kendilerine yaklaşan maymunları görürler. Gezegenin hâkimi olan bu canlılar giyimlidir, insanlara çıplak. İlk insana dönmek, nehirde yıkanırken giysilerinin çalınmasına bakar. Çıkan çatışmanın ardından ekipten geriye sadece Taylor kalır. Saldırı sırasında boğazından yaralandığı için konuşamamaktadır. Giyim kuşamı yerinde, teknolojiyi kullanabilen ve konuşabilen maymunlar onu esir alırlar. Kafese koyarlar. Akıllı hareketlerini görüncye heyecanlanıp onu alkışlarlar. Tıpkı bir maymunmuş gibi. Bundan sonrası Taylor için bir alacakaranlık kuşağıdır (filmin senaristlerinden birinin *Alacakaranlık Kuşağı*'nin yaratıcılarından olduğunu hatırlamakta yarar var). Kendini, kim olduğunu, nereden geldiğini anlatamaz bir türlü. Sofistike maymunların gözündeki ilkel imajundan sıyrılmaz.

Filmin sonundaysa esaretten kurtulan Taylor, Özgürlük Heykeli'nin kuma gömülmüş kalıntılarıyla karşılaşır. Burası yabancı bir gezegen değildir. Mahvolmuş dünyanın geleceğidir. Böylece uzak diyarlarda geçtiği düşünülen macera, insanın içine oturan bir distopyaya dönüşür.

Sevdiğin birinin ölmesi, insana en tuhaf şeyleri yaptırabilir.

The Others (2001)

Aynadaki hayalet

The Others (Alejandro Amenabar, 2001)

Dr. Caligari ekolünden bir film *The Others*. *The Sixth Sense* ve *Shutter Island* gibi yapımları da bu hatta düşünebiliriz. Klasik bir hayalet filmi havasında başlar. Tüm lanetli ev klişeleri de yerli yerindedir. Ama ters yüz edilmek üzere.

Grace ve iki çocuğu Jersey'deki gotik malikânelerine taşınırlar. Baba savaşa (İkinci Dünya Savaşı) gitmiş ve bir daha kendisinden haber alınamamıştır. Akıl sağlığı bozulmuş olan Grace gün ışığına alerjisi olan (veya olduğunu düşündüğü) çocuklarıyla kapalı perdelerin arkasında yaşamaya başlar bu ürpertici evde.

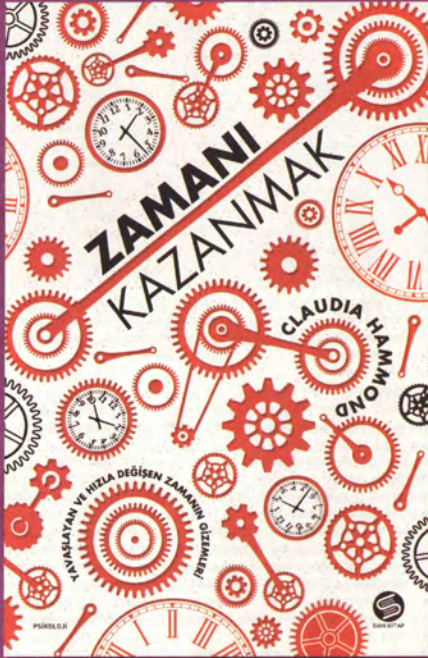
Kapılarına gelen biri dilsiz, ikisi yaşlıca üç hizmetliyi işe alır Grace. Daha önce de burada çalıştıkları ortaya çıkan hizmetliler Grace'in katı kurallarını bozdukça, bu kadınla aralarında bir tür soğuk savaş başlar.

Film boyunca seyirci duvardan duvara savrulur. Önce ev sahipleriyle hizmetliler aynı taraftadır. Yaşayanların tarafında. Aralarında anlaşmazlıklar, sürtüşmeler olsa da aynı tarafın insanları olarak bunlarla başa çıkarlar. Sonra hizmetlilerin mezarlarının ortaya çıkmasıyla ev sahiplerinin yaşayanların, hizmetlilerin ölümlerinin tarafında olduğu ortaya çıkar. Ayrı dünyaların insanlarıdır artık. Kimlerin kimlerden korkması gerektiği bellidir. Ve finalde ev sahiplerinin de ölü olduğu bilgisiyle yine aynı tarafta buluşurlar. Ölümlerin tarafında.

Hayalet filmlerinde yaşayanlarla ölümlerin yollarının kesişmesi hep yaşayanların perspektifinden anlatılmıştır. *The Others*'da da hikâye değişir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranteey.org>

Korktuğumuzda zaman neden yavaşlar?
Monotonluğun önüne nasıl geçeriz?
Zamanda yolculuk mümkün mü?

Claudia Hammond, *Zamanı Kazanmak*'ta psikoloji ve nöroloji alanındaki son gelişmelerin ışığında zaman fenomenini açıklıyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

LANETLİ KADIN: LILITH

Milletlerin karakterine doğrudan etki eden mitler elbette onların değer yargılarına da biçim vermiştir. Bu bağlamda mitleri salt güzel hikâyeler olarak yorumlamak hatalı bir okuma olur. Öyle ki alt metinlerinde taşıdığı mesajlarla insanların fikirlerine, ön yargılarına hatta hadiseler karşısındaki tepkilerine dahi bu anlatılar yön vermiştir. Dolayısıyla ataerkil toplumun inşasında da mitolojinin etkisini yok sayamayız. Bugün “batıl inanç” olarak adlandırılan ve bizce etkisi küçümsemen kadın tasvirlerinde de mitlerin izleri vardır. Kadına yakıştırılan “kirli, uğursuz, bozguncu, şeytan, fesat” gibi sıfatlar hep bir arka plana sahiptir. İşte bu aykırı yazımda, bu olumsuz sıfatların ilk sahibi diyebileceğimiz Lilith’i anlatacağım.

Lilith benzeri lanetli dişi karakterler hemen her mitolojide yer edinmiştir. Bu bağlamda birçok özelliğiyle Türk mitolojisindeki Al Karısı’nı andırır; ifade edebiliriz. Hastalık ve ölüm getirmesi; lohusa annelere, yeni doğmuş bebeklere musallat olması hatta tasvirlerdeki kırmızı saçları bu benzerlikte öne çıkan unsurlardır. Özellikle kadınların ölüm ve hastalıkla ilişkilendirilmesi hususunda Lilith’le paralellik gösteren yalnızca Al Karısı da değildir. Diğer toplumlar da kendisine özgü lanetli kadınlara sahiptirler. Norsların Hel’i, Yunanların Medusa’sı, Siren’ler’i; Kızıldeniz’in Kırmızı Kadın’ı, Mısırlıların Sekhmet’i, Hintliler Sekhmet’i benzer sıfatlara sahip tanrıça ve mitolojik varlıklardır. Geçtiğimiz aylarda Medusa’nın hikâyesini anlatmıştık. Bu ay İbranilerin lanetli kadınında sıra, Lilith’te...

Tanrı, yaratma işine başladığında yalnızca hiçlik vardı. Derin bir karanlık her yere hâkimdi. Yahve, bu koyu yalnızlığı yırtmak için “Işık olsun” diye buyurdu ve birinci gün ışık yaratıldı. İkinci gün, iki dünyayı ayıran kubbeyi yaptı ve ona gök adını verdi. Üçüncü gün, toprağı ve denizleri yarattı. Dördüncü gün, güneşi, ayı ve yıldızları yarattı. Beşinci gün balıkları, türlü deniz canlılarını ve kuşları yarattı. Altıncı gün hayvanları ve insanı yarattı. Yedinci gün Tanrı hiçbir şey yapmadı. Yarattığı güzellikleri mutluluk içinde seyre daldı ve dinlendi.

İnsanı topraktan yaratmıştı Yahve. Diğer canlılar çift olarak yaratmışken insan genç bir erkek olarak yaratılmıştı. Onun adı Âdem’di. Yahve, Âdem’e bir görev verdi. Bu görev, ölümden çiftler hâlinde geçecek olan hayvanlara isim vermekti. Âdem, bu görevi memnuniyetle kabul etti ve tüm hayvanlara isim koymaya başladı. Bir zaman sonra Âdem’in yüreğine garip bir hüznün çörekleni. Ölümden çiftler geçen hayvanların birbirleriyle kurdukları bağı onu hüznülendiren. Her canlının eşi varken kendisinin yalnız olmasını garipsemişti. Tanrı’ya şikâyetle bulundu:

“Nedir isteğin Âdem?” diye sordu Yahve.

“Her canlıyı çift yaratmışken ben neden yalnızım?”

“Bak, ben de yalnızım. Sen onlardan, hatta meleklerden de üstünsün. Sen de benim gibi yalnızlıkla baş edebilirsin.”

“Hayırlı Sen yaradansın, ben yaratılanım. Ben senin gibi olamam. Ben de eşim olsun istiyorum. Sevmek, sevilmek, sevişmek istiyorum.”

“Bu hayvani istekleri kendine yakıştırıyorsan sana istediğini vereceğim,” dedi Yahve.

Yahve, Âdem ile aynı türden olan bir dişi yaratmaya koyuldu. Ne var ki Âdem’i temiz bir topraktan yaratırken eşini toz ve tortudan yarattı. Bunun nedeni Âdem’in ondan üstün kılmaktır. Yaratılan kadına Lilith adını verdi.

Lilith, yaratıldıktan sonra Âdem daha mutlu oldu. Fakat Lilith’te anlam veremediği bir sıkıntı olduğunu farkındaydı. Lilith’in sıkıntısı Yahve’nin Âdem’i kendisinden üstün tutmasıydı. Ateşten yaratılan melekler, topraktan yaratılan Âdem’in kendilerinden üstün tutulmasını hazmedemiyorlardı. Melekler, Yahve’ye olan sadakatlerinden sapmayı göze alarak Âdem’i ortadan kaldırmaya karar verdiler. Âdem, cennette yalnız başına dolaşırken onu ateşe atmayı denediler ancak Yahve elini Âdem’e uzattı ve onu alevlerden korudu. Bu olaydan sonra melekler birbirlerine yenik düştüklerini söyleyerek Yahve’den af dilediler. Yahve de Âdem’in ölümden secde etmeleri karşılığında onları affetti. Lilith olanları uzaktan izlerken böyle bir şeyin kendisinden de isteneceği endişesine kapıldı. Böyle bir emir karşısında Yahve’ye baş kaldırılabildi. Âdem’i sevdiği hâlde ölüme eğilimi gururuna yediremezdi.

Eden’de (cennet bahçesi), coşkuyla akan nehirlerin kıyısında, görkemli meyve ağaçlarının gölgesinde yan yana uzanmışlardı. Âdem yaklaştı ve Lilith’in boynuna bir öpücük kondurdu. Lilith ona karşılık verdi. Âdem dudaklarından öpmeye başladı ve Lilith Âdem’in bu davetkar tavırlarına dayanamayıp üzerine doğru hamle yaptı. Âdem ise onu eliyle durdurdu. Lilith, Âdem’in bu tavrına anlam veremedi. Âdem:

“Ben erkeğim, ilk yaratılan benim. Meleklerin dahi ölüme eğildiği, Yahve’nin göz bebeğimim. Sen benim eşim olman için yaratıldın. Senin yaratılmanı ben istedim. Ne cüretle benim üzerine çıkmaya yeltenirsin?” diye çıkıştı.

Sonra kendisi Lilith’in üzerine çıkmak için hamle yaptı. Bu kez Lilith onu tersledi.

“Sen benden üstün değilsin. Senin erkek benim kadın olmam seni benden üstün kılmıyor. Ben senin üstüne çıkmazsam sen de benim üstüne çıkmazsın. Ben senin üstünlüğünü kabul etmiyorum!” diyerek sertçe ayağı kalktı, koşar adım uzaklaşarak gözden kayboldu. Âdem, öfkeliydi ama neticede Lilith onun eşiydi ve ne yapıp edip onu bulmalıydı. Tüm Eden’i aradı ama Lilith yoktu. Belli ki karısı, Tanrı’nın gizli isimlerinden birini söyleyerek Eden’den çıkmıştı. Elinde bir şey gelmeyeceğini anlayan Âdem, Tanrı’nın huzuruna çıktı ve Lilith’in kendisini terk ettiğini söyledi. Tanrı, sebebini öğrendiğinde öfkeleni, haybetli üc melekini çağırdı ve Lilith’i bularakını emretti.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Sanoi, Sensanoi ve Sammangelof adlı üç melek dünyaya indi ve her yeri karış karış aramaya koyuldu. Uzun aramalar neticesinde onu Kızıl Deniz kıyısında bir mağarada saklanırken buldular.

"Lilith, Yahve'nin emridir: Hemen Eden'e, kocan Âdem'in yanına döneceksin!"

"Bu mümkün değil!"

"Ne demek mümkün değil? Yahve'nin buyruğuna karşı mı geliyorsun?"

"Yahve'nin emrine karşı gelmek ne haddime? Ancak ben burada Kızıl Deniz ile birleştim, onun karısı oldum. Bakın bunlar da bizim çocuklarımız. Ben bu hâlde nasıl dönüp Âdem'e iffetli bir eş olabilirim?"

Melekler etraflarında uçan yüzlerce ifriti şaşkınlıkla izlediler. Meleklerden en kıdemlisi Lilith'in cezasını oracıkta bir çocuğun canını aldı ve dünya duruncaya dek her gün bunu tekrarlayacaklardı. Meleklerinden Lilith'in dönmesinin mümkün olmadığını öğrenen Yahve, Âdem için yeni bir eş yaratmaya karar verdi. Bu kez kadını öyle yaratmalıydı ki erkeğine itaat etmekte direnç göstermemeliydi. Âdem'in kaburga kemiğini aldı ve Havva'yı o şekilde yarattı. Âdem ve Havva birbirleriyle çok iyi anlaşıyorlardı. Aralarında en ufak sorun yaşanmıyordu. Eden bahçelerinin nimetlerinden yararlanıyor, bu kusursuz yaşamın tadını çıkarıyorlardı. Lilith'in de Âdem için yeni bir eş yaratıldığının haberi olmuştı. Onları gözetlemek için gizlice Eden'e gelmişti. Gördüğü tablo içinde bastıramadığı bir öfke yaratmıştı.

Kendisi bu güzelliklerden uzaktı, dünyanın her türlü zorluğuna göğüs gererek yaşarken onların Eden'de mutlu mesut yaşamalarına göz yumamazdı. Bir yılan kılığına bürünerek onlara yaklaştı. Karşılıklı selamlaştıktan sonra onlara kendisini takip etmelerini söyledi. Eğlenceli bir oyuna iştirak ediyormuş gibi yılanı takip ettiler. Nihayetinde Tanrı'nın yasakladığı ulu ağacın yanına geldiler.

"Yahve'nin size bu elmaları neden yasakladığını biliyor musunuz?"

"Yahve, o ağacın meyvesinin zehirli olduğunu söyledi."

"O sizi kandırdı. Çünkü bu ağacın meyvesi sonsuz bilgiyi ve ölümsüzlüğü sunar. Siz nasıl bugün melekler ve hayvanlara üstün kılındıysanız, yarın da yeni yaratılanlar size üstün kılınacak. Bu kaderin önüne geçmek ancak bu elmayı yemekle mümkün."

Yılanın bu sözleri onları ikna etmişti. Yahve'nin yeni yarattıklarını kendilerinden üstün kılması gayet olası görünüyordu. Önce Havva, sonra Âdem ısırdı elmadan. O an aldatıldıklarını anladılar. Önce ağaç dile geldi. "Siz, sizi yaratana ihanet ettiniz! Buradan sürüleceksiniz!" dedi. Sonra birbirlerinin çıplak olduğunu fark ettiler. İkisi de yakınlarındaki bitkilerin yapraklarını koparıp kendilerine örtü yaptılar. Akabinde de Tanrı'nın sesiyle irkildiler. İhanetlerinin bedeli Eden'den kovulmak oldu.

Artık ölümlülerdi ve rızıklarını topraktan alın terlerini dökerek çıkarmak zorundaydılar. Çalıştılar, didindiler, ürediler. Nice nesiller geçti, Âdem'i ebedi hayattan mahrum ettiği hâlde Lilith'in ona ve nesline olan kını dinmedi. Bebeklerini beşikte nefessiz bıraktı, kadınlarını şehvete sevk etti, erkeklerini baştan çıkardı. Birlikte olduğu insanlar sayesinde ifrit evlatlarına yenilerini kattı.

Lilith son güne değin Âdem ve Havva'nın soyuna düşmanlığına devam edecekti.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Birsel Kılınççı

YALNIZLIK BEN-FOBİSİ

Bir yalnızlık sarıyor bazen içimi. Öfkeden duramayacağımı hissediyorum; kırıp dökeceğimi, parçalayıp hiç edeceğimi tüm yokluklarımı. Sonra kılımlı bile kıpırdatamıyorum. Asla değerimi anlamayacak insanlar için sayfalarca yazıyorum. Yersiz konuşmamak için kendi kelimelerimi boğuyorum boğazımda. Sadece kalemimde kalıyor nutkumu tutan kelimeler. Sonra kendimi kaybedene kadar ağlıyorum. Gözyaşlarım kelimelerimin yoldaşı, zihnimin en yakın arkadaşı oluyor. Hakkımın zerresini vermeyecek bir avuç insan için bir yumruk daha saplanıyor göğsüme. Bu yüzden içimdeki sese sus da diyemiyorum, bağır da. Sessiz kalıyorum. Bazen inancımı kaybettiğimi düşündürüyor bana bu sessizliğim. Ama her sessizliğin sonunda kalemim yeniden bağırıyor. Bu sefer daha az "Sessiz ol!" diyorum ona. Bana duyur acılarımı da sakın ha belli etme yaralı olduğumu. İnandıklarım, en büyük acılarının toprağı olacak bu gidişle. Bu gidiş amansız, bu gidiş korkak. En sevdiğim kelimelerim kadar korkak.

O kadar sessizdim ki... Yazmasam ne yapardım? Konuşamadıklarım ne olurdu içimde? Yapayalnız kalırdım. Yapmadığım yalnızlıklar yüzünden belki şimdi sadece yalnızım. Ben yalnız biriysem, derdini anlatmayı beceremeyen biriysem bu hangi kitapta suç olabilir ki? Uzattırsam, saçmalarsam nereden görünür gerçek derdim? Hangi merceğe koyabilirim pişmanlıklarımı?..

"Çok sevmel!" diyorum kendime.

"Ama ya kurtulamiyorsam sevme hevesinden?"

"Kendine harca o zaman kalbinin jetonlarını, övülmeyi bekleyen bir çocuğun oyunu gibi en çok kendi taklit ettiklerini takdir et. Elinde ne varsa sonuna kadar harca işte. Cebinde para kalmazsa da yüreğin pare pare olmadan çıkacakсын aydınlığa. Elinde olanları harcamadan, son damlasına kadar tüketmeden yeni bir şey için yeterince gözünü karartmak çok da mümkün değildir belki de."

"Kafamı kaldırmak ve o aydınlık yolu görmek isterim ama gitmek zor, gitmemek dünyanın yükü..."

"Hayallerinden kaçıp gitmeyi kaldıramayacaksa bünyen tek yapman gereken kendi doğrularını, kendi zamanını yazmaktır. Gitmeden son bir kelime daha yazmak. Gitmeden son bir hayal daha kurmak kâğıttan."

"Hiçbir hayalimi, düşler ülkesine hapsedmek için kurmadım ben."

"Al kalemi eline! Yaz, sadece yaz gerçek olana dek... Çok konuşmasan bile sessizce yazış kendinle. Sessizce seviş."

"Can alıcı oluyor."

"Tam can alıcı olan yerde bırak canını."

"Ardımda kocaman alkışlar duyuyorum, gözümü alıyor sahne ışıkları."

"Hayalinle yat, doğrularınla yürü ama sadece gerçeğine sanıl."

"Çok kararlı olmam gerekmez yani iki kelime etmek için?"

"Çok sevmem gerekmez diyorum, kendini süre dökmek için."

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

İnanç Avadit

ZAMANIN YARATIKLARI

Yüksek kuşlar şunu söyler:
Onaylamaya hazır kulaklara duymak rutindir.
Bir şey aramamanın verdiği huzurlu;
Bir şey bulmaya verilmeyen anlamdan
arta kalan zamanın
yüksek kuşları onlar.
Kulaklar hazır her rüzgara inanmaya,
İsimler konmuş,
Bir yer değiştirme meselesi,
Hepsi, her şey, tüm canlıları ormanın;
Tüm cansızları ve ara yaşamlar;
Mantarda küf, yaprakta sinir uçları, ağaçta damar,
Yaban köpeğinin dişinde bakterisi,
Bakteriden bir yara dilde,
Ölümü diyor rüzgar,
Sarkısı bozuk bir ölümü istiyor her şey,
Her şey, hiçbir şey kadar arasında yaşamın.

Kuş tuzakta.
Uzak bir aslanın korkusunda tabiat,
Çürümüş bir meyveyi düşürmekte toprağa.
Koku alma organları harekete geçiyor,
Havadaki kimyasal değişimi tadıyor yılanın dili,
Dalından kopan bir çiçek düşümünde,
Bir yaprak yere varana,
Bir dünya tarihi geçip gidiyor.
Zebrenin siyahından,
Zebrenin beyazına:
- Zaman kördür, diyor, toprak kurdu,
Ben körüm ve zaman kördür,
Unut bunu. Unut bunları. Buna bunları.
Bakıştan kurtulamaz zamanın yaratıkları,
Zaman kendine bakıyor yaratığın gözlerinde,
Zaman kendi uğultusuna aşık kaplanın kulaklarında,
Zaman kendi tadını duyuşu yılanın dilinde,
Kuşlara tuzaklar kuran bir el var,
Kendini öldürüyor zaman,
Çok eski ve çok ayrı bir çokcanlı olarak.

Çağlar, dalgalar gibi kıyıya vuruyor.
Zamanın kıyısını bulamıyor solucan,
Ormanın dışına adım atıyor at,
ve iyi bir şey olmadığını anlıyor çok sonra bunun.

*"Josforlu ateş böcekleri
uzun bir gece boyunca,
kendi özel hafifliklerinde uçuşurken,
iki parıldama arasında sönükleşir ışık,
ve son bir ferle göz alıcı bir parlaklığa ulaşır,
ancak hiçbir geceyi gerçek bir ışıkla delmeyi başaramaz;
Işığın zamanı...
Tarihsel olaylar da bunun gibidir,
çarpıcı parıltıların ardından
yalnızca karanlık hüküm sürer
Işığın ve karanlığın zamanı."*

Kuşu yerin trajedisi,
-yarım bir kalp, bir soru işareti-
Kaygan varlıkların denizinde bir gece,
Suyu kıpırdatan tüylerden bir kale yaptı kendine,
Bir kral, bir teba ve bir soytarı buldu içinde,
Boynunu kırıp, özür diledi sessizce.

Şimdi uçmuyor yüksek kuşlar:
Artık alçak basıncı altında kanatlar yere kilitli,
Bakışlar toprağı tanyeri av etleri için,
Uzunca sürecek bir düşün yaşamak,
Yanına yaklaştılar mı, bilmiyorum.
Uzak bahçede bir köpek havlıyor;
İki kısa, boşluk, bir kısa, boşluk, üç kısa.
Yüksek kuşun düşmesine kilometreler var,
Şimdilik iyi gidiyor.

AYLAKLIK ÜZERİNE ÇOK MÜHİM BİR MAKALE

Toplum ve edebiyat kamusu tarafından allanıp pullanıp önümüze getirilen tembellik, flanörlük, serserilik, bohemlik, şairanelik, edebiyat adamlığı olarak adlandırılan o tuhaf ve gülünç yaşam şekline bazı düşünürler nefretle yaklaşır. Hemen sizin yerinize internete giriyorum: Flanör (Fr. flâneur), “aylak kent gezgini” anlamında kullanılan Fransızca kökenli kelime. Bu sözcük belirli bir karakteri yansıtır. Şehirde koşturan, çalışan diğer insanların aksine flanör; sakince sokakları dolaşır, gözlem yapar ve düşünür. Kalabalıklar içinde yalnız bir şekilde gezer. Herhangi bir amacı yoktur. Edebiyat kaynaklı flanör sözcüğü ile genellikle erkek bir karakter kastedilmektedir. Bu sebeple daha sonra, kadınlar için kullanılan flâneuse (flanöz) kelimesi ortaya atıldı. Malum sitedeki bilgiler böyle çevrilmiş Türkçeye. Katlıyoruz. Derhâl Walter Benjamin’in *Pasajlar*¹ eserine koşuyorum.

“Flâneur’un kişiliğinde aydın, pazara çıkmıştır. Niyetinin pazarı görmek olduğunu söylerse de aslında niyeti kendisine bir alıcı bulmaktır. Henüz koruyuculara sahip olduğu; ama pazarla da tanışmaya koyulduğu bu geçiş döneminde aydın, *boheme* olarak belirginleşir. Ekonomik konunun belirsizliğine koşut olarak, politik işlevi de belirsizdir. Bu durum, hepsi de *boheme* çevresinden gelen meslekten komplocularda en çarpıcı biçimde dile gelir. Meslekten komplocuların ilk çalışma alanları ordudur; bu alan sonradan küçük burjuva kesimine, zaman zaman da işçi sınıfına kayar. Ancak bu kesim, asıl hasımlarını işçi sınıfının liderlerinde görür. Komünist Manifesto, bunların politik varlıklarına son verir. Baudelaire’in şiiri, gücünü bu kesimin başkaldırısındaki coşkuda bulur. Baudelaire, toplumdışların safına katılır. Tek cinsel birlikteliğini de bir fahişeyle kurar.” (s.99)

Benjamin’in 100 önceki yorumunu gönümüzde internete dolaşan şarlatanlara uyarlayabilir miyiz? Ya da birkaç delil daha topladıktan sonra mı düşüsek?

“Eğer pasajlar yapılmıyorsa, flâneur gibi dolaşmanın önem kazanması herhâlde çok güç olurdu. 1852 tarihli ve resimli bir Paris rehberinde şu satırlar yer almaktadır: ‘Endüstriyel lüksün yeni sayılabilecek bir buluşu olan pasajlar, bina kitlelerinin arasından geçen, üstü camla örtülü, mermer kaplı geçitlerdir; bina sahipleri bu türlü spekülasyonlar konusunda aralarında uzlaşmaya varmışlardır. Işığı yukardan alan bu geçitlerin iki yanında en şık dükkanlar yer almaktadır; böylece bu türden bir pasaj, kendi başına bir kent, küçük bir dünya demektir.’ Flâneur’un evi, işte bu dünyadır. Flâneur; gezmeye çıkanların ve tütün tiryakilerinin, her meslekten olanların ‘en sevdikleri yerin’ vakanüvisine ve filozofuna kavuşmasını sağlar. Kendisi için ise aynı yer, belli bir sıkıntıya karşı, başka deyişle hâlimden memnun, gerici bir yönetimin sahtekâr bakışları altında kolayca filizlenebilen bir sıkıntıya karşı ilaç gibidir. Guys, Baudelaire’in altınladığı bir sözünde şöyle der: ‘Bir kalabalık içersinde sıkılabilen, aptalın tekidir. Evet, yineliyorum, bir aptaldır, hem de aşağı görülmesi gereken bir aptal.’ Pasajlar caddeyle iç mekân (Interieur) arası bir şeydir. Physiologie’lerin bir becerisinden söz etmek gerekirse eğer, bu, tefrikanın değeri daha önce anlaşılmış olan becerisidir; yani bulvarı iç mekâna dönüştürme becerisidir. Cadde, flâneur için konuta dönüşür; sokaktaki adam, kendi dört duvarının arasında nasıl evinde olduğunu duyumsarsa flâneur de bina cepheleri arasında kendini evindeymiş gibi duyumsar. Onun gözünde emaye kaplı parlak firma tabelaları, aşağı yukarı bir burjuva salonundaki yağlıboya tablo gibi bir duvar süsüdür; duvarlar, not defterini dayadığı yazı masasıdır; gazete kulübeleri kitaplıklardır; *café*’lerin balkonları da, işini bitirdikten sonra eğilip sokağa baktığı cumbalardır. Yaşam bütün çok yankılılığıyla, değişikliklerden yana bütün zenginliğiyle ancak kurşunî parke taşlarının arasında ve despotizmin oluşturduğu bir arka düzlemin önünde gövrebilir - *physiologie*’lerin içinde yer aldığı yazılanların politik temeli, işte bu düşüncedir.” (s.131)

Gönümüzde agora ya karşı taşınabilir bilgisayarlarını (mek, mekub) açarak çalışmış gibi yapan gazeteciler, dernekçiler, reklam ajanslarında çalışan şarkı yazarları ve Arjantinli yazar Piglia’nın dediği gibi kumpasçı, icatçı, tefsirci, ilahiyatçı, komplocu, kalpazan, dedektif

¹ Walter Benjamin, *Pasajlar*, YKY, Ocak 2020, İstanbul, Çev: Ahmet Cemel

Onları şehrin en kalabalık yerlerinde gözlemleyebilirsiniz. Her şeyden anılar ama birazcık. Her şeyden hoşlanırlar ama o şeylere ilgi duymazlar.

kişiler; Hilmi Ziya Ülken'in dediği gibi cerrarlar, hüleciler, faziciler, yalancı şahitler vardır. Onları şehrin en kalabalık yerlerinde gözlemleyebilirsiniz. Her şeyden anlarlar ama birazcık. Her şeyden hoşlanırlar ama o şeylere ilgi duymazlar. Terry Eagleton'un *bricoleur* diye tanımladığı kişilerdir bunlar. Elinden her türlü ufak tefek iş gelen, her telden çalan kişi demek. Tahsin yücel "yaptakçı" diyor. Yani ben.

"Poe'ya göre flâneur, her şeyden önce kendini içinde bulunduğu toplumda tedirgin hissedene biridir. Bundan ötürü kalabalığı arar; kalabalık içerisinde saklanmasının nedeni de, sözü edilen tedirginlik çıkış noktası alınarak aranabilir. Poe, sosyal ile flâneur arasındaki ayrımı bilerek siler. Bir adam, bulunması güçleştiği ölçüde şüpheli konumuna girer. Anlatıcı, daha uzun sürecek bir taktipen vazgeçerek verdiği sonucu şöyle özetler: 'Bu yaşlı adam, suçun maddeleşmiş biçimidir, ruhudur,' dedim kendi kendime. 'O, yalnız kalamaz; o, kalabalığın adamıdır.'" (s.143)

Panik atağın tam tersi gibi duruyoruz biz flânörler. Antisosyallüğümüz çok derin ve gizli. Belki de psikiyatri bilimindeki anlamından tamamen bağımsız. Sinemadan, edebiyattan, siyasetten, inşaat yapmadan, kitaptan, arabadan, çimentodan anlıyoruz. Gösterebilimden, antropolojiden, psikanalizden, feminizmden, fenomenolojiden, tarihten, sanat tarihinden anlamakla kalmıyor beşeri ve fiziki coğrafyadan, kebaptan, saçtan sakaldan, köşe yazmaktan, kitap basmaktan da anlıyoruz. Anlaya anlaya mecal kalmıyor bedenimizde.

"Kalabalık, lanetlinin yalnızca en yeni sığınağı değildir; aynı zamanda toplumdışı kılınmış olan insanın kullandığı en yeni uyuşturucudur. Flâneur, kalabalık içerisinde yaşayan bir terk edilmiş kişidir. Bu konumuyla, malın konumunu paylaşır. Kendisi, bu özelliğinin bilincinde değildir. Ama bu, içinde bulunduğu konumdan etkilenişini azaltmaz. Sözü edilen özellik, flânörün hedef olduğu pek çok aşağılanmayı unutturacak kadar mutlu kılan bir uyuşturucu gibi etki gösterir. Flâneürün kendini bıraktığı esirlik, müşteri akınına uğrayan malın esirliğidir." (s.149)

Müşteriler gelsin beğensin diye aforizma yazıyoruz internete. Sonra bizi beğensinler diye bir bahane üretilip fotoğrafımızı paylaşıyoruz. Etimiz kemiğimiz beğendirmek yetmiyor bir mal olarak bize, kanımızı canımızı da beğensinler istiyoruz. Bebekken ilgisiz mi kalmışız neyiz? Bizi flânör olmaya iten şeyin ne olduğunu bile biliyoruz sanki. "19. yüzyıl, bilgin ile ikinci sınıf eleştiri yazarını zar zor birbirine eklemlen bir kategori yaratmak zorunda kaldı: Edebiyat Adamı" der Eagleton. Eleştiri adamı, kültürün kadını, bilginin arısı, tanıtım insanı. Hastayız çok hastayız ve tedavi olmak istemiyoruz. Lanet olsun ki hastalıklarımızdan da biraz anlıyoruz. Hastalığından biraz anlamamanın bir nevroz semptomu olduğu öğretilmiş. Anlamaktan utanıyoruz artık. İnsallah bunlar bir gün her şey düzelecek. Kant okuyacağız artık açıkltan.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Oya Başkaya

KUVVETLE MUHTEMEL

"Sahi, sizin fotoğrafınız hiç kalp kolye için kesildi mi?"

Ne tarih, ne not vardı üzerinde, belki de herkesin, her şeyin unutulacağını bildiklerinden, belki de kendileri gittikten sonra anılarının başkalarına anlamlı gelmesini istemediklerinden. Tahmine açık. Eski fotoğraflar, mektuplar, not defterleri, türlü efemera...

Sahi kimdi bu insanlar, bu anıların sahipleri kimlerdi?

Sabah erkenden tezgâhları dolaşıyorum, geceleri fotoğraflar için yazıyorum, belki binlerce fotoğraf içinden durmadan seçimler yapıyorum, haftalık rutinim bu. Bazen günlük... Sürekli ve hızla bir tanıdığının veya kendimin şahit olduğum bir anının kaydını arar gibi tezgâhlardan, bavullardan, dükkânlardan bu fotoğrafları seçip ayıkliyorum. Ayıkliyorum çünkü her şeyi alamam.

Ben bu işleri yaparken etraftan farklı farklı kişilerden şu sözler duyuluyor:

"Tanıyor musun? Niçin alıyorsun başkasının fotoğraflarını? Tüh! Yapayalnız göçüp gitmiş belli ki. Ay hep merak ederdim kim alır bunları diye, ilahî! Ben bakamıyorum çok üzülüyorum. Şimdi geldi filmciler, hep talan ettiler, filmde kullanacaklarmış."

Sorulara her seferinde farklı cevaplar veriyorum, her bulduğum fotoğraftan sonra niyetlerim, amaçlarım değişiyor, arşivliyorum sıklıkla. Birisinin fotoğraflarını ayırmıyorum diğerlerinden, buna henüz kıyamıyorum. Gün sonunda onlarca, yüzlerce kişi bir çantaya giriyor, bazen tezgâhta, bazen o çantada yeni hayatlar kuruluyor, kimin anısı kimindi, istemeden de olsa sanki bir bütün aile, bir bütün albüm oluveriyorlar. Bir apartmana taşınmış yabancılar bir arada. Her şeyden önce bir bilenin elinde muhteşem kayıtlar bunlar, bir dönemin katkısız gerçek hikâyeleri... Hikâyeleri geçtim, düpedüz anları.

Peki ne fotoğrafı bu topladıklarım? Daima Türkiye. En fazla yurt dışında kendi kaydettikleri kareleri, onun dışında bu topraklardaki hayat; acı, tatlı anılarıyla aslında filtersiz sosyal anları, çoğu özel günler, en özenli giysiler, sofralar, mesire yemekleri, törenler, stüdyo fotoğrafları; düşünün ki iki arkadaş "Seninle bir fotoğrafımız olsun," diye 1920'lerde stüdyoya gidip sarılarak poz veriyor ve arkasına şu satırları yazıyor: "Bu cansız hatıram sana belki beni bir parça hatırlatır." Fotoğrafa çoğunlukla "cansız hatıram" diyorlar.

Aile albümleri yanında vesikalıklar var, hazır şu an fotoğraf satmak para ediyor diye canhıraş tapulardan, nüfus kâğıtlarından sökülüp koparılmışlar.

Vesikalıklar ayrı bir dünya, kimi evini devredeceği tapu kaydı için çekirmiş belli, yüzünde buruk bir ifade, bir başkası evlilik cüzdanı için, o mutlu belki, kimisi gergin belki sebebi mahkeme evrakı... Tahmine açık.

Kimi yüzler karalanmış, kimisinden istenmeyen dostlar çıkarılmış, bugün sosyal medyadan kişileri silip, engellemek gibi o vakitler için. Kimisinin içinden kolyeye koymalık kısımlar kesilmiş, sevdiklerinin yüzleri; ne tuhaf şey, ne kati bir ihtiyaç. Sahi, sizin fotoğrafınız hiç kalp kolye için kesildi mi?

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Oya Başkaya

Sayırsız örnek gördüm, bambaşka hayatlar ama hep hatırlanma endişesi. Ölüm sonrası dediğimiz "post-mortem" kareler de var ve içlerinde unutamadığım bir tanesi; 1920'lerde bir babanın henüz hayattan ayrılmış kızının üzerine güller koyarak, verdiği o son poz. Bir albümde bu kareyi görmek bugün bazılarımız sarsabilir, fakat hissedilenler, nesnelere verilen anlamlar herkes için her dönem için değişken olabilir. Bu kareye kaç defa bakılmış, nerede saklanmış, bu da tahmine açık. Ben sadece tüm kurgusuyla çok güzel, duygunun tam anlamıyla işlendiği bir kare olarak görüyorum. Sanki önümüzde sepya bir cam, ardında biz o âna bakıyoruz.

Satılan albümlerin ilk sayfaları bazen talan edilmiş olur. Talan, evet... İlk sayfada 1900'lerin kareleri olur, sırf fesli diye ezbere kopartırlar, çok para eder diye. Kapanılanlar çoğu zaman antikaçılara gider, anılar başkaca insanlara dağılır, aynı kişilerin farklı anları, başkaca zihinlere yerleşir. Bazen aldığım karelerdeki kişilerin diğer fotoğraflarını kimler aldı diye merak ederim. Kalan gündelik anılar; tezgâhlara, dükkânlara gider.

Bazen denk gelir de dolu dolu albümler alırım. Tüm hayattan en güzel anlar film gibi tam ama tek not yok üzerinde, "Neden not olsun ki, nasılsa kendimiz bakacağız," diye özenle düzenlenmiş yapılandırılmış. Beni düşünecek hâllerinde yok ya, yüz sene sonra bir kız alacak bu resimleri, resimdekilerin kim olduklarını bulmaya çalışacak diye!

Bazen isimlerini bulmak için yapılandırılmış fotoğrafları sökmek gerekir, sökerken yırtmak, hayır bunu yapmıyorum, isimsiz hâllerleriyle gayet değerli bir film, olması, kalması gerektiği gibi.

Sahi kim bu insanlar? Çoğunlukla artık hayatta olmayanlar... Hayatta değiller, ölmüş diyemiyorum ben. Evet, işim hayatta olmayanların fotoğraflarını toplamak, arşivlemek, detaylardan kendimce olaylar araştırmak benim, merakım bu. Melankoliye kapılmadan, çünkü yaşamak kadar, hayatta olmamak da doğal. Fotoğraflarından ayrılmak, bazen atmak bazen de yırtmak doğal.

Peki... Hepsi tamam da birileri sizin anılarınızı eski fotoğraf diye adlandıracak, buna ne demeli? İştiseler, "Eski mi? Nesi eskisi?" derlerdi sanki.

Öyle tuhafıma gidiyor ki, bir de seçtiğim fotoğraflara satıcıların değer biçmesi... Ama bu kısım fotoğraflar alelade insanların alelade biçimde evde, yolda çekti oldukları anılar üstelik. Biri beş lira oluveriyor, diğeri hemen yüz lira, bazen bir lira, diyorum ki haşa bir başkasının anısına bedel biçiliyor. Ne tuhaf şey. Bir liralık bir anın varmış... Duysalar çok şaşırırlar. Sonra, "Oya ses etme, sen al hepsini, evde değerlerini pay edersen aralarında," diyorum.

İşte "kuvvetle muhtemel", bu fotoğraflara dair zihnimde canlandırdığım tüm olası hikâyelerin adı... Ama en güzeli tüm "acaba"lardan, "öncesinde ne olmuş"lardan, "sonrası"ndan sıyrılıp o dondurulan âna konsantre olmak ve orada kalmak. Oradaki binaları, giysileri, bazen sofradakileri incelemek, görmek, çok çok yeterli. Bu kayıtlardan almamızı istenen, payımıza düşen sadece o ânı almak. Bu nedenle üzerlerine başka hikâyeler yazmak bana kolaycılık, büsbütün de haksızlık gibi geliyor.

Bizim biçtiğimiz kadar hayatsız değiller ki...

Görevlerini fazla fazla tamamlamış, hatta üstü kalsın demişler gibi yüz sene sonra benim ellerimdeler. Benim payıma düşense, her bulduğum karede aynı heyecanla, sadece bu anları yargısızca izlemek.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Nilgün Taylan

ÇEKİLMEMİŞ BİR MUSTAFA KEMAL FİLMİ

Atilla İlhan her ne kadar şiirleri ve romanlarıyla tanınsa da onun bir de senaryo geçmişi vardı. 1948'de ilk şiir kitabı *Duvar*'la başlayan edebi yolculuğu, 1953'te yayımlanan ilk romanı *Sokaktaki Adam*'la iyice şahlanınca gün geldi, İlhan kollarını sıvayıp Yeşilçam'dan içeri girdi.

Senaryosunu kaleme aldığı ilk film *Yalnızlar Rıhtımı* (1959) ismini taşıyordu. Filmin yönetmeni Lütfi Ömer Akad'dı, başrolleriniyse Sadri Alışık'la Çolpan İlhan paylaşıyordu. (Çolpan Hanım'ın, İlhan'ın öz kardeşi olduğunu bilmem belirtmeye gerek var mı?) Film pek çok olumlu-olumsuz eleştiri alsa da gerek karakterleri gerek yönetmenliğiyle benzeri Yeşilçam filmlerinden ayrı bir yerde duruyordu.

İlhan 1959'dan 1963 yılında yazdığı *Dişi Kurt*'a kadar toplamda on filme imza attı, ki bu son filminin yönetmenliği de Lütfi Ömer Akad'a aitti. Ancak Yeşilçam'dan pek memnun kalmadı İlhan. Senaryolarının yazdığı gibi yansıtılmadığını, yönetmenlerin -kaba tabirle- ezbere çalıştıklarını düşünüyordu. Devam eden aylarda yeniden Paris'e doğru yola çıktı ve senaryo fahi da böylece sona erdi.

Ta ki 1982'de TRT 1'de yayınlanan *Seviz Sütuna* *Manşet* adlı diziyeye kadar. 1982'den 1993'deki *Tele-Flaş*'a kadar beş tane de televizyon dizisi yazdı İlhan. Üstelik bun-

ları Yeşilçam dönemindeki gibi "Ali Kaptanoğlu" mahlasıyla değil, kendi ismiyle imzaladı.

"YOLUN BAŞINDA BİR YAZAR ADAYI KADAR COŞKUNDU"

İlhan'ın tıpkı Yeşilçam gibi televizyondan da uzaklaşmasına sebep olan şeyler çıkageldi sonra; reyting kaygıları, ticari baskılar vs... İlhan senaryoya küstüp kendini yine edebi çalışmalarına verdiği günlerde, başucu kitaplarından sayılan *Fena Halde Leman*'la *Hacı Hanım Vay*'ı birleştirecek olan bir ütleme üzerine düşünüyordu. Üstelik yazılacak olan üçüncü kitap, *Fena Halde Leman*'ın öne çıkan karakterlerinden İclâl'in serüvenini konu edecekti. Böyle düşününce insanın içinden kocaman bir keşke geçiyor değil mi?

Ne var ki İlhan henüz hazırlık aşamasındaki bu romanı kendisine yapılan bir teklif üzerine rafa kaldırdı. Bu teklif Atatürk'ün hayatını anlatan bir film senaryosu yazmaktı.

İlhan'ın düşünce dünyası her ne kadar sosyalist bir geçmişe sahip olsa da özellikle yurt dışı ziyaretlerinden sonra Kemalist bir yönde değişim göstermişti; o da bunu başta gazete yazılarında olmak üzere şiirlerinde ve romanlarında "nihai kurtuluş" olarak imlemekten geri durmuyordu. Di-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

ger bir deyişle Atatürk'ün hayatını filmleştirmek İlhan için senaryo yazmanın dışında bir öneme sahipti.

İlhan işe evvela tarih okumalarıyla başladı. Mustafa Kemal'in hayatını da Milli Mücadele dönemini de gayet iyi biliyordu bilmesine ama bu başka bir çalışmaydı, sonuçta, hem daha kapsamlı hem de daha çok kişi ağırlıklıydı.

İlhan'ın bu zamanlarının en yakın tanıklarından biri de Selim İleri'di. İleri, o günlere dair anılarını şöyle yazdı: "Durmuş oturmuş Attilâ İlhan, yolun başında bir yazar adayı kadar coşkundu. Sadece söylediklerini, anlattıklarını 'dinlemek', benim için, Kurtuluş Savaşı'nı, Atatürk'ü yeniden ve bambaşka 'okumak' oluyordu. Attilâ Ağbı'nın aşladığı heyecanla, birçok gün, yaşadığımız zaman diliminden kopukça kopar, 1920'lerde yaşamaya koyulurdum."

ATATÜRK'Ü NICK NOLTE OYNAYACAKTI

Cumhuriyetin 75. yılı için başlayan Atatürk filmi *Gazi Mustafa Kemal Paşa: "...O Sarışın Kurt..."* adıyla nihayete erdiğinde yapımcısı Arif Keskiner de filmi Hollywood'a satmaya çalışıyordu. Arif Keskiner yazar ve yönetmen olarak bilinse de aslında yapımcıydı. *Kapıcılar Kralı* (1976), *Selvi Boylum Al Yazmalım* (1977), *Köşeyi Dönen Adam* (1978), *Piyano Piyano Bacaksız* (1991) gibi önemli filmlere imza atmış değerli bir sinemacıydı. Keskiner, Atatürk filmi için Adnan Polat ve Kemal Ulusoy adlı iki iş insanıyla beraber bu yola çıkmıştı. Çeşitli girişimlerin ardından -iddiaya göre- Hollywood'la bir anlaşma bile imzalanmıştı. Filmin adı *The Blond Wolf* olacak ve Atatürk'ü Nick Nolte oyna-

yacaktı. (Yaptığım araştırmalarda hangi yapımcıyla anlaşılıp anlaşılma dair bir şey bulamadım. Türkiye gazetesinde, 1999 tarihli bir habere göre bu şirket "Amerikan City Capital" adını taşıyor, ancak onlara dair de bir film geçmişi mevcut değil.)

Hâsılı, *O Sarışın Kurt* bilinmeyen bazı nedenlerden ötürü film çekilemedi, ama senaryonun hakları hâlâ Keskiner'in sahibi olduğu Çiçek Film'e aitti. Çiçek Film de İlhan'ın senaryosunu, Mustafa Kemal fotoğraflarıyla birlikte ciltli, şömizli bir kitap olarak yayımladı. Ancak ticari bir amaçları yoktu. Kitap 2500 adet basılıp protokol şeklinde dağıtıldı.

2005 yılında vefat eden İlhan, senaryosunu filme çekilmiş hâlde görmediği gibi, Türkiye geneline yayılan bir kitap şeklinde de görmedi ne yazık ki. İlk (ticari) baskısı İş Bankası tarafından 2007'de yapıldı.

"YALNIZLIĞI SEN NE BİLİRSİN?"

Bir de "görsel roman" meselesi var tabii... İş Kültür bu kitabı "senaryo" olarak değil, "görsel roman" kategorisinde değerlendiriyor, ancak "görsel roman"la ne demek istedikleri ve niye böyle bir tabir kullandıklarını bilemiyor. Nihayetinde İlhan bu metni senaryo olarak yazdı.

İçeriğine gelirsek; *O Sarışın Kurt* İstanbul'un işgalıyla başlar, Milli Mücadele yıllarındaki fiziksel ve psikolojik savaşlarla konuyu derinleştirerek imkânsızı başaran yoksul Anadolu insanlarının kurtuluş inancına değinir ve düşmanın kovulup nihayetinde İzmir'in kurtuluşuna kadar gider.

İlhan kısa sahnelerle anlatır bu süreci. Bir yandan işgalcilerin ve sarayın durumuna değinirken bir yandan da Atatürk'ün zekasını, sabrını, politik ve askeri yeteneğini gözler önüne serer. Diğer Atatürk biyografilerinden ayrılan en büyük yönüyle, Mustafa Kemal'in "insan" yanını başarılı şekilde vermesidir sanıyorum. Bunun en güzel örneklerinden biriyse Mustafa Kemal'in Latife Hanım'la yaşadığı anlaşmazlıklarda kendini belli eder.

Bir kabul sırasında Latife Hanım yalnız bırakıldığını düşünerek hayli sinirlenir ve Mustafa Kemal'in sorusu üzerine, "Yalnız kalmayı severim... Yalnız bırakılmayı sevmem, Paşa!" der. Devamını şöyle yazar İlhan:

"Gazi gözlerini kısarak karısını bakıyor; sırtına gelcelik niyetine maşlahını giymiştir, durgun ve dargın camlara yürüyor; mehtap aydınlığı ünlü profilini yaldızlamıştır; ona mı, kendi kendisine mi olduğu anlaşılmayan bir tarzda kederli ve dargın konuşuyor: '...yalnızlık mı? Onu sen ne bilirsin, çocuk! ...ne demek olduğunu, bana sor...'"

Kitap biraz uzun. 555 sayfa. Kim bilir, belki de filme dönüşmesinin engellerinden biri de buydu ancak İlhan'ın çok iyi bildiği bir dönemi, yine çok iyi bildiği şekilde, yer yer sairaneliğe de kaçarak yazması ister istemez aklı şu soruyu getiriyor:

Acaba filme çekilse nasıl olurdu?

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

AYNI GÖZYAŞININ ALTINDA

Hikâyemiz, bu üç sözcükle beraber başladı: kızıl, tuzlu ve hızlı.

Bazen gökyüzünden, kurumuş akarsu yataklarının ortasından, kupkuru toprağın narılaşmış yaşlı bir parmağı andıran çatlakları arasından, kimi zaman da insanların dudaklarından damlıyor. Sizin dünyanızda o, sizi takip etmek zorunda. Dünyanın hiç bilmediğiniz öbür ucundaki dev bir cehennemde, o bizden kaçıyor; yaşamak için onun peşinden koşan ve ona muhtaç olan biziz.

Annem söylerdi: Ben doğduğumda, beni kendisi otlarla kundaklamak zorunda kalıp kilometrelerce kabilemizin kulübelere sırtından benle tek başına yürümek zorunda kalmış. Çünkü benim doğumum, içilebilecek temiz suyun dağıtım gününe rastladığı için kimse orada değilmiş; işte böyle diyor.

En fazla on iki saatim kalmış, bunu gizlice duydum. Koridorda anneme böyle söylenirken.

“Yakında gelecek,” diyorlar. “On iki saat sonra sınırsız suyumuz olacaktı, kolilerce, getiriyorlar. Onu almaya gittiler, o zaman iyileşeceksin.”

Cevap veremiyorum, yorgunum. Bekliyoruz. Burada, gençlerin ömürleri beklemekle geçer: Daha güzel, bereketli, ölümün olmadığı günlerin geleceğini umut ederek değil; sadece umudun kendisini yeniden kazanabileceğimiz günün gelişini beklemekle.

Penceremden gözüktüğü kadar tepede, yeryüzünde birbirinden habersizce yaşayan milyonlarca insanın üzerinde bekleyen küçük göz kamaştırıcı güneş; burada uzun savanların üzerine üşüşüyor, sapsarı çelimsiz otları besliyor ve tüm yakıcılığıyla boşlukta dalgalanıyor. Nerede doğacağımıza karar verebilseydik nasıl olurdu?

Çelimsiz ve yorgun görünen parça parça bulutlar birbirlerinden ayrılıyor, annemin sarı kamyı otları ve bir tutam killi çamurdan hazırladığı yumuşak karışımı sürerek çatlamasını önlemeye çalıştığı dudaklarıma bir parça gün ışığı vuruyor. Annem parmaklarını saçlarımda gezdiriyor. Dizlerinde yemek tepsi. Çenemin hemen yanına konmuş bir sineği öfkeyle kovuyor. Avucumu sıkıyor, o sırada bir damla gözyaşının alnıma aktığını fark etmiyor. Kurtulmam için birkaç saat daha telkin edilirken, bu odada, beni korkutan tek şey belki de hiçbir zaman kavuşmamın mümkün olmayacağı hayaller. Yaşamak, beslenmek ve nefes almak için doğayla daima sona ermez bir mücadelenin içindeyken mutluluk ve huzur getirecek hayallerinizin peşinden gitmeye nasıl güç yetirebilirsiniz?

“Merak etme, acele edecekler. Buraya ilaç da su da ulaştıracaklar, birkaç saat kaldı, dayanmalısın.”

İçeri birileri giriyor, görüş alanım gittikçe bulanıklaştığı için kim olduklarını çıkarmasam bile ilaçların ve temiz suyun yaklaştığıyla ilgili bir şeyler dediklerini çıkarabiliyorum fakat şimdi ne dediklerini bile duymuyorum, tek gördüğüm annemin sol yanığında akmayı bekleyen bir damla su.

Penceremi ne zaman açtılar? İşte önüne bir kuş konmuş; uzun tüyleri siyah, kanatlarında ise gökyüzü rengine mavi lekeler var, siyah gözleri gülümsüyormuş gibi yumuşacık ve sıcak bakıyor. Bana doğru uçmak için hazırlandığı kanatlarını kabartısından belli, haklı çıkıyorum, kanatlarını birkaç çırpışında göğsüme konuyor. Ötekiler farkında değil mi? Oda da kimse var mı? Saate bakıyorum, on iki saat olmuş, birazdan gelirler. Belki kurtulurum. Hayır, geç kaldılar. Kuş hâlâ göğsümden, daha önce hiç duymadığım yavaş bir şarkı tutturmuş, fısıltı gibi.

Dışarıdaysa yabancı sesler yükseliyor, insanlar koşuyor, odamın kapısı ansızın açılıyor ve karanlık silüetler etrafımı sarıyor. Ne önemi var?

Ben burada doğdum. Dünya'nın kızıl, tuzlu ve yaşamın hızlıca geçtiği öteki tarafında. Siyah kuşun sesine kulak verip dikkatle onu izledikçe gagasında parlayan bir su damlasının farkına varıyorum, yanağıma damlıyor, gözlerimden akıyor. Benim farkına vardığımı anlamış gibi çeneme doğru yaklaşıyor, alt dudağıma minik bir öpücük kondurduğunda bütün vücudum ebedi bir serinlik ve ferahlığa kavuşuyor.

Kızıl, tuzlu ve hızlı dünya, eyledi.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

O KADAR SIRA DIŞI VE PARLAK BİR ZEKÂSİ VARDI Kİ...

Sesli Düşünüyorum #7

1. F. Scott Fitzgerald ve Zelda Fitzgerald caz çağının (Roaring Twenties) en ünlü çiftlerinden. Scott'ın o dönem her yazdığı olay oluyor, tam bir star. Zelda ile garsonları ve hizmetçilerinin eşliğinde büyük bir malikanede yaşıyorlar; Scott çok para kazanıyor, hem de sadece sevdiği işi, yazma işini yaparak. Tanıştıklarında, Scott henüz bir askerken ve yazar olma hayalleri kuran bir gençken, Zelda'nın Scott'a bakıp şöyle bir şey dediği söylenir: "O kadar sıra dışı ve parlak bir zekâsı vardı ki, şayet sonunda bir şey olamazsa bu onun için tam bir felaket olurdu."

2. Hafta sonu, tam da böyle biriyle tanıştım: "O kadar sıra dışı ve parlak bir zekâsı vardı ki.."

3. Birkaç yıl önce birinden şöyle bir mesaj almışım: "Ben günün birinde ünlü olucam. Görürsün. Ne ünlüsü bilemem. Hedef değil, amaç değil. Ama olucam." Kimse emlakçı olmak istemiyor.

4. Kıvanç Sezer'in *Küçük Şeyler*'inde, işinden henüz kovulmuş kahramanımız ve taksici arasında geçen sohbet: Yaptığınızı iş, işiniz değil, aynı zamanda kimliğinizdir de. Size ona uygun olarak davranılır, ona göre bir sosyal ortamda var olursun, falan filan. Ünlü olmanın en büyük avantajı ne iş yaptığını kimsenin sormaması olmalı. Çok ünlü olman gerekiyor ama, ne iş yaptığını soran birinin yalan söylediğinden (bilmemesine imkân yoktur) emin olacak kadar.

5. Tanışıyoruz ve bana ne iş yaptığımı soruyor – bilmemesine imkân vardır, yalan söylemiyor. Önce editör olduğumu söylüyorum, açmamı istiyor, aslında kitap yazarıyım diyorum, hım diyor, senaryo işleri de var tabii diyorum. Ertesi gün beni biriyle tanıştırtırken şöyle diyor: "Cem de reklamcı."

6. Scott Fitzgerald tabii çok para kazanıyor ama bazen yazmakta tıkanırdı da oluyor, her yazar gibi. Ama birileri garsonların ve hizmetçilerin ve malikanenin ve diğer çalışanların parasını ödemeli. Nasıl? Böylece, bu kez Zelda yazmaya başlıyor. Onun yazdıklarına çok az para verildiği için, şöyle bir anlaşma imzalıyor, Zelda ve Scott: Zelda'nın yazdıkları, Scott'ın adıyla yayınlanacaktır ve böylece çok para kazanacaklardır. Bu Zelda için tam bir felaket olur – o kadar sıra dışı ve parlak bir zekâsı vardır ki, çünkü.

7. Mesajları tutmayı ve arada onlar içinde keyword'ler aramayı bir tür kütüphane araştırmasına benzetiyorum; sanki orada, o mesajlar arasında her şey varmış gibi. Böylece bu yazıyı yazarken mesajlarımda "Zelda" diye aratıyorum ve bir anda şu muhteşem bilgiye erişiyorum. Zelda Fitzgerald, yazdığı tek kitabını kliniğe yattığı dönem kendisine ilgi alaka gösteren Dr. Mildred Squires'a ithaf etmiş. Şöyle tarif ediyor, kurmaca bir kitapta Squires, Zelda'nın ağzından "[Onu] sanki Tanrı göndermişti. Erkek meslektaşlarının aksine, hastanenin çirkinliğinin arasından nadir bir kelebek gibi geçiyor, bütün o kabalığın üstüne çıkmayı bir şekilde başarıyordu. İlgi ve bilgelik dağıtarak sana hastalığının küçük düşürücü yanlarını -lavmanları, sakinleştiricilerin ardından gelen o uyusuk hâlini- atlatman ve insanlığını, sırf kendine de olsa, kanıtlayan için cesaret veren beyaz önlüklü ve gözlüklü bir Sara Murphy'ydi o benim için." Romanı bir klinikte tamamlayan Zelda'nın hayatı yine bir klinikte, sekiz kadınla birlikte yanarak sona erecek. "... tam bir felaket olurdu."

8. Aklıma yanarak öldüğü geliyor ve böyle bir şeyi düşündüğüm için kızıyorum kendime. Ne gerek var diyorum, onun için felaket olmayacak ve çok başarılı da olacak. Çok duyacaksın adını hatta diyorum, ileride. Tüm bunları motorla geri dönüş yolunda düşünüyorum. Yolda ölmüş bir martı görüyorum sonra, kafam dağılıyor. Bir kuşa çarpmayı nasıl başardın diye soruyorum çarpan adama, içimden.

9. "Bu arada, sen ne iş yapıyordun?" diye soruyorum. Yalan söylediğimi ve onu tanıdığımı anlıyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

kırıcı birkaç şey...

sensörlü kapı tarafından
fark edilmemek...

instagram için
poz mu veriyorum,
kapının beni fark
etmesi için mi
uğraşıyorum?...

herkesle iyi geçinen bebeğin
senin kucağında ağlamaya başlaması...

alayım
ben istersen
hırsız o
bugün...

kırıcısın
bebek... herkeste
uslu duran "bugün
hırsız o" kisvesi
altında elimden
alınan bebek...

ortamda birisi bir şey anlatırken
sadece seninle göz teması kurmaması...

20 dakikadır
gözüne bakıyorum
seni dinlerken, bana
da bakacaksın arada!
saklı mıyım ben?
bana da bak!!!

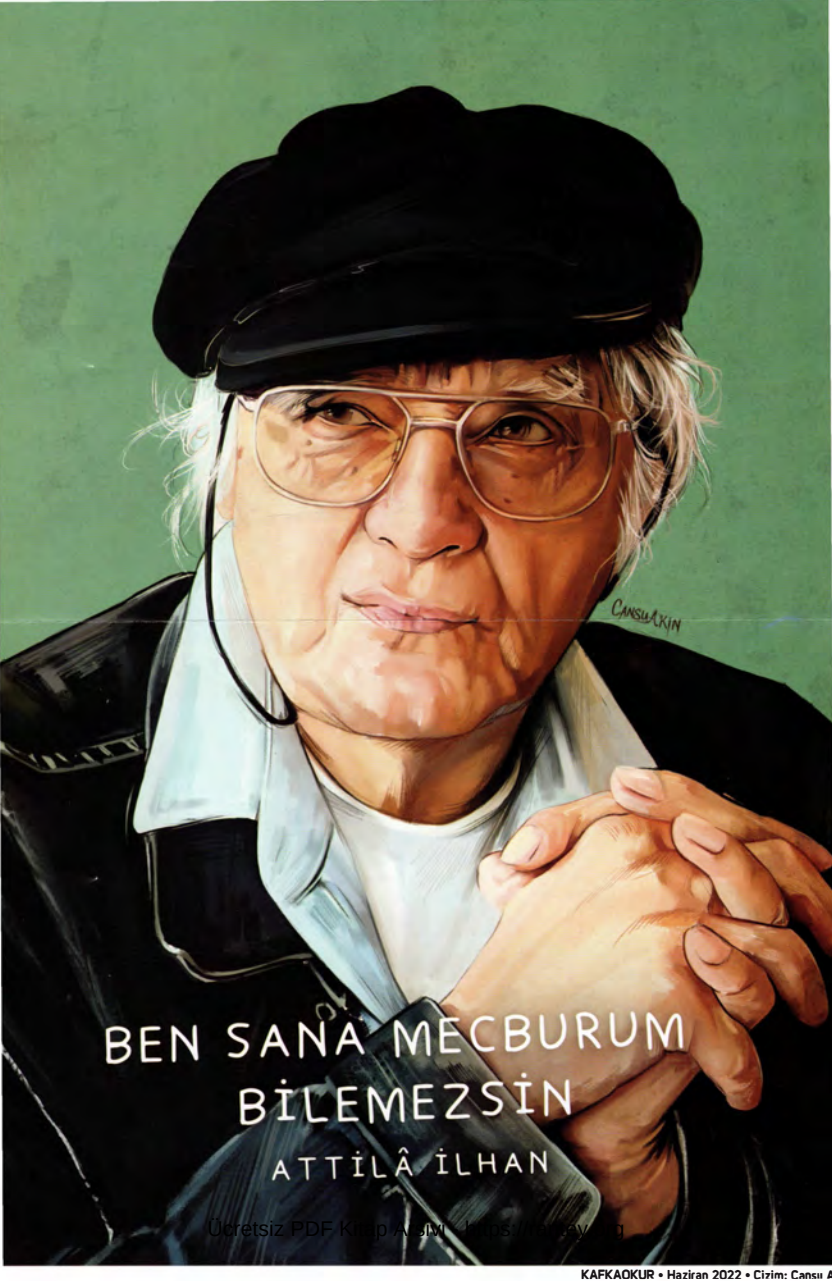
hapşırıldığında "çok yaşa", "iyi yaşa"
denilmemesi...

2 dakika
olacak hala bir
'çok yaşa' yok...
'sağlıklı yaşa'yı falan
da geçtim, yalandan
bir 'çok yaşa'
bel!

"buna mı kırıldın?"
paradoksu.

gerçekten
buna mı kırıl-
dın?

gerçekten
ona kırılmıştım da
şimdi bu söylediğine
de kırıldım. neyse
meçbur yine "yok bir
şey" dicesiz...

BEN SANA MECBURUM
BİLEMEZSİN
ATTILÂ İLHAN

Ücretsiz PDF Kırıp Alabilirsin: <https://tiny.cc/meyarwng>

aysel git başımdan ben sana göre değilim
ümitsizliğimi olsun anlasana

Attilâ İlhan

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

KAFKAOKUR • Haziran 2022 • Çizim: Oya Başkaya

BİLGE KARASU

Durmadan okumaktan söz ediliyor. Evet, ben de bir ömür boyu bunu yaptım, durmadan okudum, okudum ama, şimdi düşünüyorum, durmadan okumak, yani birtakım kitapları okumuş olarak rafa kaldırmak, bir yerlere yerleştirmek, şunları okudum demek mi amaç? Olmasa gerek. Bütün bunlar bize bir şeyler düşündürecek, bir şeyler gösterecek, bir şeyler anlatacak, kendi kendimizi belki daha iyi anlayacağız, hem kendimizi belki daha iyi tanıyabileceğiz, kendi kendimizi derken ille kendimizden söz etmek de istemiyorum, kendimizi, dünyamızı, dünyayı, insanları, oyunları, ilişkileri başkalarının aracılığıyla ya da başkalarının yardımıyla tanımlamak çok önemli; tabii bunun için de buna dikkatimizi çevirmemiz gerekiyor. Yetkin davranmamız gerekiyor okumamızda, bakmamızda, dinlememizde.